

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:

В.о. завідувача кафедри,

д.е.н., професор

С.М. Халатур

« ____ » _____ 2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

**Формування перспективних напрямів управління ліквідністю
сільськогосподарського підприємства**

**Виконала: здобувач вищої освіти
освітньо-професійної програми
«Фінанси, банківська справа та
страхування»
зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та
страхування»
Саргіна В.С.**

Керівник: проф. Качула С.В.

ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Освітній ступень магістр
Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри

_____ Світлана ХАЛАТУР
« _____ » _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу здобувача вищої освіти

САРГІНОЇ ВІКТОРІЇ СЕРГІЇВНИ

1. **Тема дипломної роботи** _____ «Формування перспективних напрямів управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства» _____

керівник роботи Качула Світлана Валентинівна, д.е.н., професор

затверджені наказом ДДАЕУ «08» жовтня 2021 р. № 3181 _____

2. **Строк подання здобувачем вищої освіти роботи** – _____ 10 грудня 2021 року _____

3. **Вихідні дані до роботи** _____ «Баланс підприємства, звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом), звіт про власний капітал, примітки до фінансової звітності за 2016-2020 рр., Закони України, інші нормативні інструктивні матеріали, праці видатних вчених, нормативна та економічно-фінансова література» _____

4. **Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити**

1. Теоретико-методичні засади управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства. 2. Оцінка управління ліквідністю СТОВ «Дніпро-Н» Верхньодніпровського району Дніпропетровської області. 3. Формування перспективних напрямів управління ліквідністю підприємства. Висновки та пропозиції. _____

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).

1. Взаємозв'язок видів ліквідності підприємства. 2. Класифікація платоспроможності підприємства у відповідності з критеріями. 3. Взаємозв'язок компонентів процесу оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства. 4. Структура товарної продукції в 2020 році, %. 5. Динаміка основних і оборотних фондів в 2016-2020 рр. 6. Фондомісткість та фондовіддача за 2016-2020 рр., тис. грн. 7. Динаміка працівників в рослинництві та тваринництві за 2016-2020 рр. 8. Динаміка частки оборотних виробничих фондів та частки основних засобів в активах. 9. Динаміка рентабельності власного капіталу, виробничих фондів, реалізованої продукції за прибутком від реалізації, в.п. 10. Динаміка показника поточної ліквідності та поліноміального трендового вирівнювання СТОВ «Дніпро-Н» за 2016-2020 рр. 11. Співвідношення активів та пасивів СТОВ «Дніпро-Н» за 2016-2020 роки, тис. грн. 12. Структура активів СТОВ «Дніпро-Н», %. 13. Оптимальна структура активів СТОВ «Дніпро-Н», %

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 10 травня 2021 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретико-методичні засади управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства.	11.05. 2021	
2	Оцінка управління ліквідністю СТОВ «Дніпро-Н» Верхньодніпровського району Дніпропетровської області	20.09. 2021	
3	Формування перспективних напрямів управління ліквідністю підприємства	24.10.2021	
4	Висновки та пропозиції	25.11.2021	
5	Оформлення дипломної роботи	01.12.2021	

Здобувач

_____ (підпис)

Вікторія САРГІНА

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Світлана КАЧУЛА

_____ (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	4
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1. Економічна сутність управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства	8
1.2. Методичний інструментарій формування ліквідності та платоспроможності підприємства	14
1.3. Компоненти процесу управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства	18
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ СТОВ «ДНІПРО-Н» ВЕРХНЬОДНІПРОВСЬКОГО РАЙОНУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	27
2.1. Організаційно-економічна характеристика СТОВ «Дніпро-Н»	27
2.2. Комплексна експертиза фінансового стану СТОВ «Дніпро-Н»	35
2.3. Оцінка та аналіз управління ліквідністю СТОВ «Дніпро-Н»	42
2.4. Аналіз ліквідності балансу СТОВ «Дніпро-Н»	47
Висновки до розділу 2	51
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМІВ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА	53
3.1. Оптимізаційна модель структури балансу ліквідності та платоспроможності СТОВ «Дніпро-Н»	53
3.2. Управління ліквідністю шляхом прогнозування балансу СТОВ «Дніпро-Н»	61
3.3. Формування перспективних напрямів управління ліквідністю	66
Висновки до розділу 3	73
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	79
ДОДАТКИ	

РЕФЕРАТ

Тема: «Формування перспективних напрямів управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства (за матеріалами СТОВ «Дніпро-Н» Верхньодніпровського району Дніпропетровської області)».

Дипломна робота магістра: 91 с., 15 табл., 12 рис., 4 додатки, 87 літературних джерел.

Метою дослідження є вивчення теоретичних основ і економічної сутності аналізу ліквідності та платоспроможності та розробка пропозицій щодо формування перспективних напрямків їх покращення.

Об'єктом є процес управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні основи та методичні підходи до управління ліквідністю та платоспроможністю СТОВ «Дніпро-Н».

Методи дослідження – порівняння, динамічні ряди, графіки, трендовий аналіз, метод економічного моделювання та прогнозування..

Результати впроваджені в діяльність СТОВ «Дніпро-Н» Верхньодніпровського району Дніпропетровської області.

АНОТАЦІЯ

ЛІКВІДНІСТЬ, УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ, ДІЛОВА АКТИВНІСТЬ, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ

АННОТАЦИЯ

ЛИКВИДНОСТЬ, УПРАВЛЕНИЕ ЛИКВИДНОСТЬЮ, ФИНАНСОВОЕ СОСТОЯНИЕ, ПЛАТЕЖЕСПОСОБНОСТЬ, ДЕЛОВАЯ АКТИВНОСТЬ, ФИНАНСОВАЯ УСТОЙЧИВОСТЬ

SUMMARY

LIQUIDITY, LIQUIDITY MANAGEMENT, FINANCIAL STATUS, SOLVENCY, BUSINESS ACTIVITY, FINANCIAL STABILITY

ВСТУП

Актуальність теми. Ефективна діяльність сільськогосподарських підприємств вочевидь залежить від вчасного, швидкого та повного обсягу розрахунків перед контрагентами за короткостроковими зобов'язаннями.

Сучасна економіка України розвивається в тяжкі та переломні часи. Це зумовлено і трансформаційними процесами, плинними законами ринку, а також нестабільністю в політичній діяльності, недосконалістю і недоопрацюваннями законодавчої бази та на фоні загальної фінансової кризи є чинником явних та неявних банкрутств різних суб'єктів господарювання. Тому набуває особливої актуальності система управління фінансовим станом підприємств, головним важелем якої стає безпосередньо процес оцінювання. Вирішальне значення з-поміж орієнтирів фінансового стану посідають показники ліквідності та платоспроможності, рівень та напрям розвитку, які потрібні та важливі і засновникам, і менеджерам підприємства, і конкурентам. Безліч підходів щодо управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств вивчалися іноземними і українськими науковцями-економістами.

Показники «ліквідності» та «платоспроможності» є багатовекторними, формуються в тому числі й економічним середовищем, в якому розвивається підприємство, а також ці показники є результатом діяльності.

Метою дипломної роботи є вивчення теоретичних основ і економічної сутності аналізу ліквідності та платоспроможності та розробка пропозицій щодо формування перспективних напрямків їх покращення.

Питання оцінки ліквідності підприємства описані у працях українських та іноземних вчених-науковців, а саме «В. Ф.К. Беа, Е. Діхтла, М. Швайтцера, Г. П. Герасименка, О. А. Круглової, І. В. Зятковського, В. В. Ковальова, О. В. Фещенко, А. М. Подерьогіна, В. М. Родіонову, Г. В. Савицьку» та інших.

В дипломній роботі магістра обґрунтовано необхідність розкриття таких завдань, а саме:

- узагальнити економічну сутність управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства;
- визначити методичний інструментарій формування ліквідності та платоспроможності підприємства;
- згрупувати компоненти процесу управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства;
- надати організаційно-економічну характеристику СТОВ «Дніпро-Н»;
- провести комплексну експертизу фінансового стану СТОВ «Дніпро-Н»;
- дослідити систему показників, що допоможуть комплексно оцінювати ліквідність та платоспроможність підприємств;
- скласти оптимізаційну модель структури балансу ліквідності та платоспроможності СТОВ «Дніпро-Н»;
- сформулювати перспективні напрямки управління ліквідністю, в тому числі шляхом прогнозування балансу СТОВ «Дніпро-Н».

Об'єктом дослідження є процес менеджменту ліквідності аграрного підприємства.

Предметом дослідження є економічний зміст й методичні підходи до менеджменту ліквідності й платоспроможністю сільськогосподарського ТОВ «Дніпро-Н».

Методи дослідження – порівняння, динамічні ряди, графіки, трендовий аналіз, метод економічного моделювання та прогнозування.

Інформаційні джерела, наукові праці вітчизняних авторів, офіційні статистичні дані підприємства СТОВ «Дніпро-Н», науково-методична література, матеріали періодичних видань.

Наукова новизна одержаних результатів. За результатами комплексного дослідження формування перспективних напрямів управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства одержано теоретичні та практичні результати, які свідчать про новизну:

– дістали подальшого розвитку пропозиції щодо удосконалення ліквідності підприємства на основі економетричного моделювання та прогнозування.

Висновки з дипломної роботи про пошук та вдосконалення існуючої комплексної оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства та рекомендації впроваджено в роботу СТОВ «Дніпро-Н».

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства

Вітчизняна фінансово-економічна теорія та практика не дійшла однакового поняття сутності та системи оцінок дефініцій ліквідності підприємства та його платоспроможності. Зрозуміло, що дефініції платоспроможність та ліквідність є взаємопов'язаними, хоча не тотожними.

Під «ліквідністю будь-якого активу розуміють його спроможність до трансформування у грошові засоби, а ступінь ліквідності визначається тривалістю тимчасового періоду, впродовж якого ця трансформація може бути виконана. Якщо період займає короткий проміжок часу, то ліквідність такого виду активів вища» [6].

Визначимо два боки ліквідності:

1. З одного, є величиною зворотною відносно часу, який необхідно задля оперативної реалізації активу за визначеною ціною.
2. З другого, є сумою, яка надходить від величини.

Ці боки є пов'язаними, оскільки, щоб одержати високу ціну за товар (актив) потрібен більший час; задля прискорення продажу можливе й зменшення ціни.

Якщо порівняти поняття ліквідності балансу та ліквідності підприємства, то, на наш погляд, велика кількість науковців не винаходять в цьому суттєвої різниці. «Ліквідність балансу, в цілому, характеризується станом активів та їх співвідношенням з поточними зобов'язаннями. Деякі автори визначають її як ступінь покриття зобов'язань підприємства його активами, строк трансформування яких у гроші відповідає строку погашення зобов'язань» [8].

Науковець В.В. Ковальов, як експерт з фінансового менеджменту, доводить, «що головною ознакою ліквідності підприємства являється

формальне перевищення (у вартісній оцінці) оборотних активів над короткостроковими пасивами. Якщо говорити про ліквідність підприємства, то мають на увазі наявність у нього оборотних коштів у розмірі теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань, хоч би і з порушенням строків сплати, встановлених за контрактами. Отже, ключовою відмінністю у визначеннях ліквідності балансу і ліквідності підприємства у поданому випадку є врахування фактору часу. На сьогоднішній день у практиці західних країн визнане комплексне обґрунтування ліквідності, яке віддзеркалює не тільки поточний стан, але також інформацію про ліквідність, яка може виникнути в подальшому у зв'язку з майбутніми платежами і рішеннями» [6].

Разом з цим, є цікавою сутність поняття «ліквідність підприємства» в класичному виданні «Економіка підприємства» за редакцією Ф.К. Беа, Е. Діхтла, М. Швайтцера: «Якщо виходити з поняття платоспроможності, то стає зрозумілим, що ліквідність (неліквідність) залежить від наявності платіжних вимог відносно підприємства, з одного боку, і наявності платіжних ресурсів - з іншого. Властивість ліквідності підприємства може бути оцінена шляхом співвідношення платіжних ресурсів з уже існуючими вимогами.

Головними показниками ліквідності балансу підприємства є:

- концентрація поточних зобов'язань;
- вміст платіжних коштів у різних формах;
- визначення їх відповідності у кожен заданий проміжок часу.

Ліквідність підприємства обумовлюється не тільки ліквідністю його балансу, але і його іміджем, довірою у діловому світі, його інвестиційною привабливістю. Через це ми керуємося такими визначеннями ліквідності балансу та ліквідності підприємства. Ліквідність балансу - це можливість суб'єкта господарювання обернути активи в готівку і сплатити свої платіжні зобов'язання у певний момент часу, а конкретніше – це рівень покриття

боргових зобов'язань підприємства його активами, період перетворення яких у готівку відповідає строку сплати платіжних зобов'язань»[19].

На думку М.Н. Крейніної: «платоспроможність значить існування у підприємства фінансового потенціалу для своєчасної та регулярної сплати своїх боргових зобов'язань. Така спроможність визначається, врешті, наявністю у підприємства коштів. На превеликий жаль, у ряді видань поняття ліквідності підприємства та його платоспроможності не розділяються, а якщо і розділяються, то їх визначення припускає аналогічний зміст, що, на нашу думку, обмежує і спотворює можливості їх оцінки, а отже, і зменшуються можливості своєчасного ухвалення рішень щодо подолання неспроможності підприємства.

Платоспроможність означає наявність у підприємства коштів та їх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, яка потребує миттєвого погашення. Інакше кажучи, головними ознаками платоспроможності є:

- 1) концентрація на розрахунковому рахунку у достатньому обсязі грошових коштів;
- 2) відсутність простроченої кредиторської заборгованості» [6].

Визнана спільнота вчених «пов'язують поняття платоспроможності зі здатністю підприємства розраховуватися за своїми короткостроковими зобов'язаннями, але зустрічаються і дещо відмінні погляди, коли платоспроможність пов'язують зі здатністю розраховуватися за довгостроковими зобов'язаннями, а здатність розраховуватися за короткостроковими зобов'язаннями називають – ліквідністю» [32].

Іноземне видання «Основи управління фінансами» Дж. К. Ван Хорна, перекладене на українську свідчить, що під характеристикою фінансового стану господарства вбачається система показників щодо оцінювання ліквідності і платоспроможності, хоча аналіз фінансової стійкості в даному випадку не згадують [7].

На нашу думку, взаємозв'язок видів ліквідності підприємства за критеріями - джерела забезпечення та строки оцінки - згруповано на рисунку 1.1.

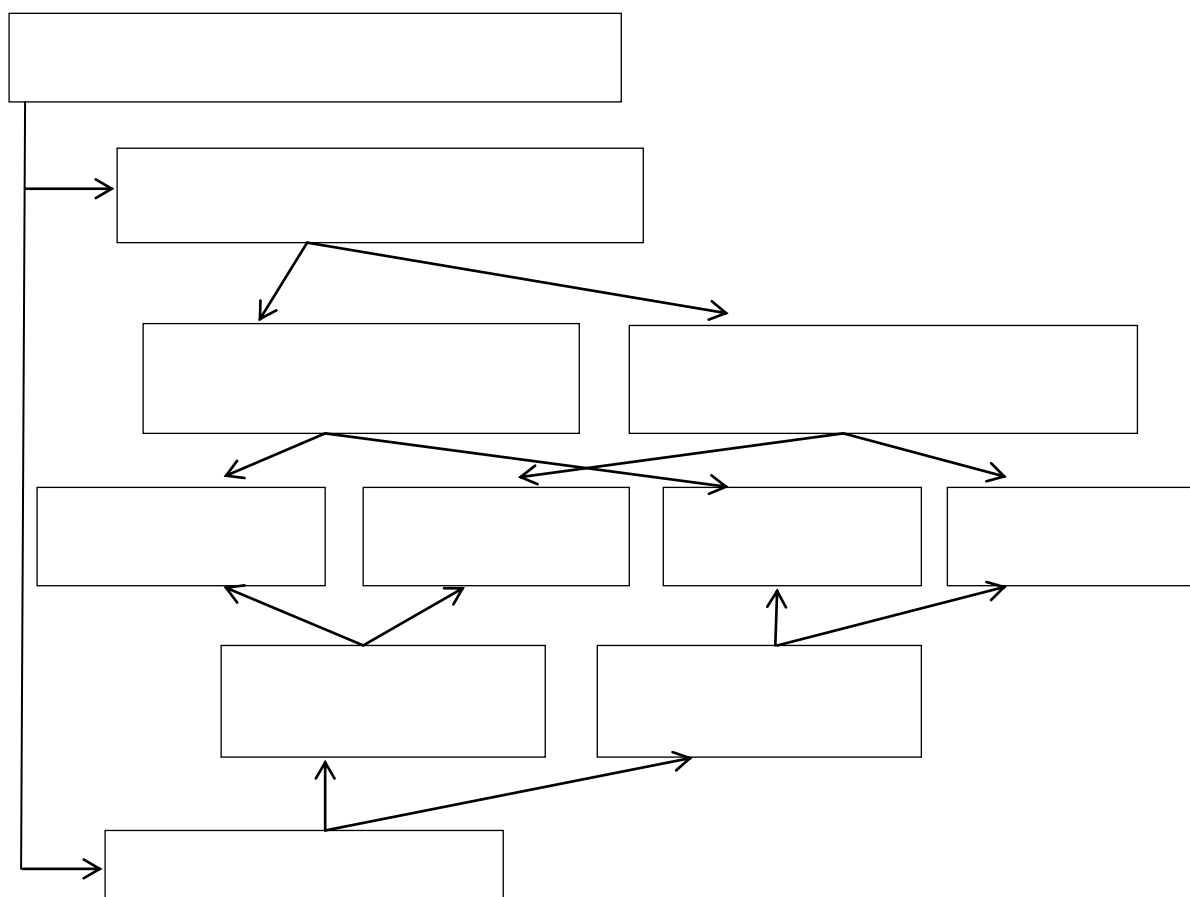

Рис. 1.1. Взаємозв'язок видів ліквідності підприємства

Враховуючи усе вищеписане, ми пропагуємо таку думку, що платоспроможність є здатністю підприємства сплатити за свої короткострокові зобов'язання гарантованою та наявною сумою грошових коштів і їх еквівалентів. Таким чином, ми вважаємо реальним існування відмінностей у підприємства між змістом ліквідності та його платоспроможності, а саме:

- ліквідність підприємства обчислюється на підставі складу та розмірів поточних активів, на відміну платоспроможність пояснюється існуванням поточних активів у визначеному грошовому еквіваленті;

- ліквідність підприємства розраховується співвідношенням усіх поточних активів, їх груп з поточними зобов'язаннями, на відміну платоспроможність є співвідношенням високоліквідних активів із найтерміновішими зобов'язаннями;

- платоспроможність є більш динамічнішою, аніж ліквідність;

- платоспроможність характеризує стан підприємства на поточну дату, а ліквідність – і на поточну дату, і на перспективу;

- ліквідність підприємства формується у русі фінансових потоків, а платоспроможність – у русі грошових потоків.

Зацікавила нас думка вченого Л.О. Лігоненко, яка «виділяє характеристику платоспроможності підприємства таким чином:

1. Залежно від характеру та інформаційної бази дослідження на статичну і динамічну.

Статична платоспроможність ґрунтується на певному проміжку часу і характеризується здатністю підприємства виконувати планові платежі та термінові зобов'язання за рахунок реальних залишків грошових активів (резервів).

Динамічна платоспроможність оцінюється через аналіз грошового обороту підприємства, тобто визначення та порівняння розмірів вхідного (надходження коштів) і вихідного (витрачання коштів) грошових потоків підприємства протягом заданого проміжку часу.

Останню характеристику, на наш погляд, можна продовжити та доповнити у зв'язку з розподілом грошового обороту за видами діяльності підприємства на операційну, фінансову та інвестиційну, яка дає можливість проаналізувати ступінь участі кожного виду діяльності у формуванні грошових потоків.

2. Залежно від періоду оцінки на фактичну та перспективну.

Фактична платоспроможність характеризує платіжні можливості підприємства на дату або протягом періоду оцінки.

На рис.1.2. представлена класифікація визначальних характеристик платоспроможності підприємства [40].

Рис. 1.2. Класифікація платоспроможності підприємства у відповідності з критеріями

Перспективна платоспроможність досліджує потенційні можливості виконання платіжних зобов'язань і витрат, бере до уваги потенційні надходження та необхідні грошові витрати протягом майбутнього періоду.

1. Залежно від видів платіжних засобів - на грошову, розрахункову та майнову.

Грошова забезпечує виконання зобов'язань тільки за рахунок наявних коштів. Розрахункова - за рахунок наявних коштів і можливих (реальних) джерел їх зростання (засобів у розрахунках). Майнова (потенційна) - за рахунок усіх видів оборотних активів підприємства (у разі їх умовного продажу).

4. Залежно від підходу до визначення необхідного обсягу витрачання коштів (платоспроможних потреб) на боргову (бухгалтерську), поточну й загальну. Боргова (бухгалтерська) платоспроможність визначається можливостями виникнення зовнішніх (термінових) зобов'язань. Поточна платоспроможність визначається можливостями фінансування поточної діяльності. Загальна платоспроможність визначається ступенем покриття зовнішніх термінових зобов'язань і планових витрат» [30].

Ми вважаємо, що цю класифікацію слід доповнити характеристикою платоспроможності відповідно до джерел фінансування, а саме формування через внутрішні чи зовнішні джерела. Внутрішня платоспроможність формується за умов зворотного притоку платіжних засобів й через самофінансування (надлишок коштів та накопичення прибутку), а зовнішня платоспроможність формується через приріст власного капіталу підприємства.

1.2. Методичний інструментарій формування ліквідності та платоспроможності підприємства

Методичним інструментарієм щодо оцінки ліквідності у майбутньому та платоспроможності на перспективу вважаємо фінансове планування, яке є «процесом розробки системи фінансових планів і планових (нормативних) показників щодо забезпечення розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищення ефективності його фінансової діяльності» [11].

За даного підходу ключову роль мають документи поточного і оперативного фінансового планування. Вони охоплюють комплекс взаємоув'язаних планів: плани доходів і витрат підприємства по усім видами діяльності, план надходження і витрачання коштів, плановий баланс, а також будь-які види оперативних бюджетів. За структурою та деталізацією не регламентуються нормативними актами, а має висику інформаційну цінність задля затвердження рішень менеджерами підприємства. Для фінансового планування необхідні дані, що знаходяться у розпорядженні виключно співробітників підприємства (збутові план, постачання, набору персоналу тощо). Для зовнішніх користувачів ця інформація є недоступною.

Документи фінансового планування акумулюють «воедино майбутні надходження і виплати хронологічно точно і всеосяжно, тому з їх допомогою можливо зробити висновки про майбутню, очікувану ліквідність та перспективну платоспроможність підприємства. Для того, щоб вони вирішували завдання оцінки майбутньої й очікуваної ліквідності та перспективної платоспроможності, перед фінансовим планування ставляться певні вимоги:

а) Принцип-Брутто. Платежі і надходження повинні бути задокументовані до певних моментів часу. Сальдування надходжень і платежів не допускається.

б) Цілісний фінансовий план. Цілісність припускає, щоб були перераховані усі очікувані у плановому періоді надходження і усі заплановані платежі за всіма видами діяльності.

в) Достеменно хронологія фінансового плану.

Надходження і платежі слід реєструвати тими датами, на які вони приходяться (за днями, тижнями, місяцями) [17].

Методичні підходи в оцінці ліквідності та платоспроможності підприємств групуються відповідно до методів акумулювання грошових сум (вартості), відповідно з якими елементи фінансової звітності та статті фінансових планових документів вносять у баланс та інші форми [4]. За

міжнародними стандартами фінансової звітності передбачаються наступні види оцінок:

- «фактична вартість придбання, тобто активи враховуються за сумою сплачених за них грошових засобів чи їх еквівалентів, а зобов'язання - за сумою виручки, яка одержана або очікується до одержання;

- відновна вартість, тобто активи враховуються за сумою грошових засобів чи їх еквівалентів, яка була б сплачена у випадку, якщо такий актив одержувався б у цей час, а зобов'язання враховуються за сумою, яка необхідна для їх погашення у даний момент часу;

- можлива ціна продажу (погашення), тобто активи і зобов'язання враховуються за сумою можливого продажу або погашення;

- дисконтована вартість, тобто активи і зобов'язання, враховується за ціною майбутнього чистого надходження або вибуття коштів» [80].

Однак, «документи фінансової звітності й фінансового планування і, в першу чергу, баланс, залежно від його концепції, можуть порізноmu відображати ліквідність. Концепції балансу будуються, не тільки виходячи з методів оцінки майна, але і за таких принципів:

- за ступенем оцінки майна - індивідуальна і загальна;
- за регламентацією виділення окремих статей активу і пасиву;
- за структуризацією статей активу і пасиву, для практичного використання запропонованого інструментарію» [10].

Методичні підходи щодо оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства є диференційованими безпосередньо від структуризації активів і пасивів. Великі авторські колективи формують систему оцінок, використовуючи відомі стандарти й норми. На відміну від інших, група авторів радить проводити оцінку фінансової стійкості та платоспроможності підприємств, використовуючи сформований економічний баланс підприємства, що базується на Системі національних рахунків. Новизна методології криється через застосування фінансово-економічних показників макrorівня щодо оцінювання фінансово-економічної діяльності господарств

загалом [38]. Активи підприємства ранжують на фінансові та нефінансові, довгострокові та поточні, мобільні та немобільні, і на підставі цього ділять пасиви на власні й позикові, в грошовій, натурально-речовій та розрахунковій формах. Автори, що просувають цей напрям говорять, що оцінювати фінансові характеристики підприємства потрібно з позицій економічного обліку, що показує майно підприємства, яке поєднане формою і змістом. Зацікавила нас також позиція оцінка майна, враховуючи проходження ланок його утворення, розподілу й використання, яке впроваджує цією методологією елементи динамічного аналізу.

Різноманітність показників, які задіяні в процесі оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства, також обумовлює відмінності методичних підходів. Опрацювання нами економічних, аналітичних та спеціальних джерел з фінансового аналізу дозволило здійснити систематизацію показників в наступні групи:

- «абсолютні показники, що розраховуються на основі балансу, звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів;
- відносні показники, що характеризують співвідношення оборотних активів та їх елементів з поточними зобов'язаннями (коефіцієнти ліквідності);
- відносні показники, що характеризують рівень забезпечення оборотних активів та їх елементів власними оборотними коштами;
- відносні показники, що характеризують маневреність елементів капіталу (коефіцієнти маневреності);
- відносні показники, що характеризують ступінь забезпечення зобов'язань джерелами доходів (коефіцієнти покриття);
- відносні показники, що характеризують швидкість руху різних елементів оборотних активів, кредиторської заборгованості, тривалість операційного і фінансового циклів;
- відносні показники, що характеризують структуру грошових потоків, їх ліквідність та платоспроможність, а також ефективність;
- інтегральні показники» [16].

1.3. Компоненти процесу управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства

Управління ліквідністю й платоспроможністю підприємства - це відповідальна складова менеджерської діяльності. Завдяки цій складові втілюється мета діяльності підприємства – досягнення максимального прибутку та рентабельності активів, забезпечення стабільного стійкого фінансового стану підприємства та винайдення механізмів задля їх покращення.

Сучасне економічне середовище вимагає від менеджменту якісно нових ставлень щодо управління ліквідністю та платоспроможністю з огляду на швидку плинність зовнішнього середовища, а також необхідність впровадження превентивних заходів для зниження їх не позитивного впливу на підсумки фінансово-господарської діяльності. В такому випадку бажано скористатися системним підходом та комплексно сформулювати політику управління ліквідністю й платоспроможністю, до основних складових якої належать: менеджмент платоспроможності; менеджмент ліквідності активів; взаємодоповнюючий менеджмент ліквідності, доходності та ризику підприємства.

До тактичних завдань менеджменту ліквідності та платоспроможності ми відносимо оптимізацію величини та структури оборотних активів, охоплює вибір визначеної політики з управління запасами, грошовими коштами, дебіторською заборгованістю. За даних умов функціонують дві тактики щодо пошуку розміру оборотних активів, що обумовлені їх співвідношенням з величиною продажів: обмежуюча й гнучка.

Обмежуюча тактика контролює розмір оборотних активів в мінімально можливих сумах. В умовах цієї тактики зменшуються затрати з обслуговування оборотних активів, мінімізуються ризики втрати щодо функціонування оборотних коштів. Однак ця модель зменшує потенціал підприємства щодо підвищення прибутків шляхом збільшення його розмірів.

Доводячи потребу застосування обмежуючої тактики українськими підприємствами, ми наголошуємо, що за усіх рівнозначних умов вона підвищує ризик, який стосується формування оборотних коштів. Розглядаючи ліквідність зазначимо, якщо у підприємства є малий розмір поточних зобов'язань й намагання дещо знизити непотрібні запаси і безнадійну заборгованість дебіторів, то запропонована політики в змозі тримати задекларований рівень ліквідності. В разі, коли поточні зобов'язання досить великі за умов недостатнього обсягу оборотних активів, то ліквідність підприємства стане зменшуватися.

Звідси, на нашу думку, найбільш вживаною має бути гнучка тактика, основою якої є забезпечення тісного співвідношення поточних активів і обсягу продажів, а саме у підприємства зростають певні статті балансу, що здатні уможливити зростання розмірів виробництва за умов певної зміни кон'юнктури ринку і дозволить пожвавити суму реалізації через встановлення відстрочки платежів. Такими статтями є: грошові кошти, цінні папери, страхові й резервні запаси. Як наслідок, ліквідність підприємства зростає. Зауважимо витратність цієї політики, тому і менеджмент оборотних активів будується на альтернативі між затратами, які ведуть до збільшення оборотних активів, й переваг від зростання оборотних активів.

Перед прийняттям рішення має йти певне обґрунтування, яке базується на визначених аналітичних процедурах. Висновком щодо явищ стає їх оцінка, складена на якихось критеріях. за якими спостерігали та їх досліджували. Наскільки оцінка є об'єктивною, настільки ґрунтовно досліджено внутрішній зміст явища, функціонування частин і в цілому.

Оцінкою є аналітична процедура, в ході якої відбувається наступний етап від кількісних рекомендацій до якісних висновків [74].

На наш погляд основними компонентами процесу оцінки мають бути: а) об'єкт; б) суб'єкт; в) мета й інтенсивність оцінки; г) критерії; д) показники чи їхня система; е) інформаційний супровід; ж) методика; з) результат оцінки.

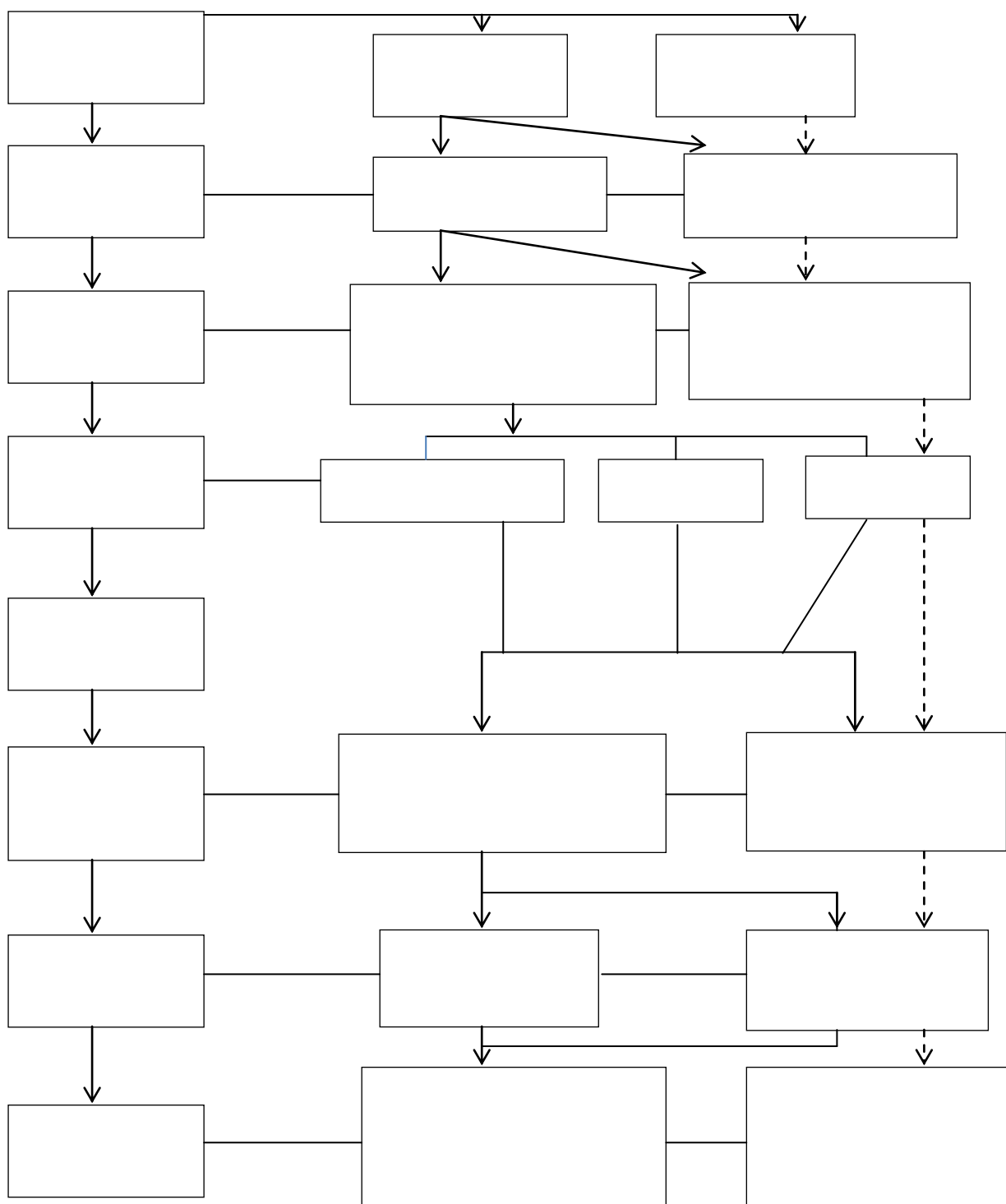
Дані елементи є взаємозалежними та визначають один одного. У ході оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства об'єктами оцінювання стають оборотні активи, поточні зобов'язання, фінансові та грошові потоки, стан і рух яких характеризують явища, які досліджуються. Враховуючи об'єкти, оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства розглядається як підрозділ фінансового аналізу.

Суб'єктами оцінки є особа або орган, що керуються правами чи відносяться до явищ, що підлягають оцінці. Ліквідність та платоспроможність підприємства стають зовнішнім фактором фінансового стану підприємства, в тому числі й стійкості. Через це проводити їх оцінку потрібно і для внутрішніх користувачів: власників, керівництва, колективу підприємства загалом, і задля зовнішніх користувачів: постачальників, інвесторів, кредиторів, держави тощо. Контрагентів, маючи зацікавленість щодо підприємства, виступають в тому числі суб'єктами оцінювання [46].

Кожному суб'єкту оцінки відповідають певні цілі й завдання. В разі, коли підприємство має оцінити власну ліквідність та/або платоспроможність задля усвідомлення певного переліка завдань щодо менеджменту оборотних активів, поточних зобов'язань, грошових і фінансових потоків, прогнозування фінансової діяльності, в тому числі антикризового управління, то кредиторів, банки, водночас, хвилює кредитоспроможність підприємства, можливість одержати позики й дотримуватися строків їх повернення.

Критерій – «це основна виділена ознака, за допомогою якої встановлюється достовірність наших знань про що-небудь. Він покликаний відображати докорінну сутність явища, що вивчається, принциповий підхід до його вимірювання. Критерій дозволяє через систему показників пов'язати мету явища, що вивчається, або процес із засобами їх досягнення. Він характеризує ступінь досягнення поставлених цілей і завдань» [63].

На рисунку 1.3 представлено взаємозв'язок компонентів процесу оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства.

———Лінії, які обумовлюють процес оцінювання внутрішніми суб'єктами

-----Лінії, які обумовлюють процес оцінювання зовнішніми суб'єктами

Рис. 1.3. Взаємозв'язок компонентів процесу оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства

Слід зазначити, що «ліквідність підприємства є важливим критерієм при ухваленні значного кола розв'язання проблем фінансового менеджменту, оскільки вона визначає не тільки платоспроможність підприємства, але й істотно впливає на фінансову стійкість, кредитоспроможність, ділову активність та інші параметри підприємства.

Ухвалення рішень за оцінкою достатності чи недостатності рівня ліквідності та платоспроможності, що вже склався або прогнозованого, має спиратися на певні критерії, які витікають із механізму їх формування. Такими критеріями, в нашому розумінні, є рівень ризику, прибутковість, фінансова стійкість.

Ліквідність підприємства як складне економічне явище пов'язана з різноманітними ризиками і саме, певною мірою, є мірилом ризику втрати платоспроможності підприємств. Так, недостатня ліквідність супроводжується: ризиком зниження забезпеченості товарообороту запасами; ризиком зниження обороту і втрати прибутковості; і, як, наслідок, ризиком втрати платоспроможності і банкрутства. Надмірна ліквідність підвищує: ризик матеріальних втрат у зв'язку із зберіганням зайвих запасів; ризик неповернення дебіторської заборгованості; ризик інфляційних втрат грошових активів; ризик втрати прибутковості через зниження оборотності та недовикористання частини оборотних активів тощо» [51].

Впродовж усього процесу фінансового управління підприємством ми стикаємося з критеріями оптимізації ризику, прибутковості і ліквідності та їх порівнянням. В разі, коли підприємство вдається до інвестування коштів у високодохідні активи, то в нього стає відчутною нестача ліквідних засобів і це веде до загрози банкрутства. А навпаки, в разі коли у високоліквідних активах зосереджена велика частка фінансових ресурсів, тоді зменшуються перспективи надходження прибутку через зменшення долі високодохідних активів, а, відтак, призводить до погіршення фінансового стану підприємства.

Недостатня або надмірна ліквідність призводить до втрати стійкості. Якщо «під стійкістю підприємства розуміти його здатність досягати і підтримувати стан рівноваги, а під фінансовою рівновагою - збалансованість грошових потоків у кожен даний період за всіма видами діяльності підприємства, то при порівнянні вхідних і вихідних грошових потоків (високій стійкості) розмір високоліквідних активів підприємства може дійти до нуля. Тобто висока стійкість може поєднуватися з низькою ліквідністю» [13].

Визначений критерій або декілька критеріїв у кількісному вираженні характеризуються конкретними показниками, які дозволяють реально вивчити конкретне явище.

Показники «відіграють роль інструментів, які дозволяють одержати його віддзеркалення у вибраній системі вимірювання. Показники несуть певну інформацію і відображають процеси, які вимірюються. Вибір і обґрунтування системи показників є важливим методологічним моментом у аналітичних процедурах. Від того, наскільки показники повно і точно відображають сутність явищ, що вивчаються, залежать результати оцінки» [18].

Фінансовий та управлінський аналіз оперує великою кількістю чисельних показників, що систематизовані відповідно до різних ознак. Виокремлюють: «кількісні та якісні; загальні і специфічні; узагальнюючі, індивідуальні і допоміжні; абсолютні та відносні; факторні й результативні; нормативні, планові, облікові, звітні, аналітичні (оцінні) тощо» [62].

Принципи, за якими формується визначена система показників:

- «адекватності системи показників віддзеркаленню процесів, що відбуваються з ліквідністю та платоспроможністю підприємства;
- наявності інформаційного забезпечення для розрахунку показників;
- можливості чіткого визначення алгоритму розрахунку, який забезпечує однозначність розуміння і трактування отриманого результату різними фахівцями;

- оптимальності кількості показників з точки зору поставлених цілей, комплексності й системності дослідження, а також виключення повторення однозначних показників» [39].

Інформаційне забезпечення покладено за базис у ефективності процесу оцінювання ліквідності або/та платоспроможності підприємства. Інформаційне забезпечення визначає собою «процес безперервного цілеспрямованого підбору відповідних інформативних показників, необхідних для здійснення аналізу, планування, прогнозування і підготовки ефективних управлінських рішень за тими чи іншими аспектами діяльності підприємства. Що стосується ліквідності та платоспроможності підприємства як найважливіших його фінансових характеристик, то основною інформативною базою є бухгалтерська і фінансова звітність, дані управлінського обліку, результати фінансового планування, а також інформація із зовнішніх джерел» [14].

Наразі українським користувачам є доступною така інформація зі звітностей: ф. № 1 «Баланс»; ф. № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»; ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)»; ф. № 4 «Звіт про власний капітал». Ліквідність та/або платоспроможність стають динамічними характеристиками діяльності підприємства, в той час, коли перспективи даних доступної (публічної) фінансової звітності, щодо підтвердження стійкості потрібної ліквідності та/або платоспроможності є досить умовними.

Економічна література пропонує безліч методичних підходів з оцінювання ліквідності та/або платоспроможності підприємств.

На наш погляд, пропонуємо об'єднати їх за такими напрямками:

- щодо занурення в оцінку: експрес-аналіз й фундаментальний (уточнений) аналіз;
- щодо надходження вихідної інформації: спираючись на форми фінансової звітності; базуючись на фінансовому плануванні, використовуючи комплекс вказаних джерел та форм оперативного й управлінського обліку;

- щодо вартісної оцінки активів і/або пасивів: беручи за основу оцінку майна підприємства або базуючись на індивідуальній оцінці певних їх елементів; базуючись на ліквідаційних оцінюваннях, роздрібних або ринкових цінах;
- щодо врахування фактору часу: постійні й в русі; на поточний момент й на перспективу (на майбутнє).
- щодо структури активів й пасивів підприємства.

Висновки до розділу 1

1. Вітчизняна фінансово-економічна теорія та практика не дійшла однакового поняття сутності та системи оцінок дефініцій ліквідності підприємства та його платоспроможності. Зрозуміло, що дефініції платоспроможність та ліквідність є взаємопов'язаними, хоча не тотожними.

2. Платоспроможністю вважаємо здатність підприємства сплатити по власним короткостроковим зобов'язанням гарантованою та наявною величиною грошових коштів і їх еквівалентів. Таким чином, ми вважаємо реальним існування відмінностей у підприємства між змістом ліквідності та його платоспроможності.

3. Під «ліквідністю будь-якого активу розуміють його спроможність до трансформування у грошові засоби, а ступінь ліквідності визначається тривалістю тимчасового періоду, впродовж якого ця трансформація може бути виконана. Якщо період займає короткий проміжок часу, то ліквідність такого виду активів вища».

4. Класифікацію слід доповнити характеристикою платоспроможності відповідно до джерел фінансування, а саме формування через внутрішні чи зовнішні джерела. Внутрішня платоспроможність формується за умов зворотного притоку платіжних засобів й через самофінансування (надлишок коштів та накопичення прибутку), а зовнішня платоспроможність формується через приріст власного капіталу підприємства.

5.Управління ліквідністю й платоспроможністю підприємства - це відповідальна складова менеджерської діяльності. Завдяки цій складові втілюється мета діяльності підприємства – досягнення максимального прибутку та рентабельності активів, убезпечення стабільного стійкого фінансового стану підприємства та винайдення механізмів задля їх покращення.

6.Методичні підходи з оцінювання ліквідності та/або платоспроможності підприємств об'єднано за такими напрямками: щодо занурення в оцінку: експрес-аналіз й фундаментальний (уточнений) аналіз; щодо надходження вихідної інформації: спираючись на форми фінансової звітності; базуючись на фінансовому плануванні, використовуючи комплекс вказаних джерел та форм оперативного й управлінського обліків; щодо вартісної оцінки активів і/або пасивів: беручи за основу оцінку майна підприємства або базуючись на індивідуальній оцінці певних їх елементів; базуючись на ліквідаційних оцінюваннях, роздрібних або ринкових цінах; щодо врахування фактору часу: постійні й в русі; на поточний момент й на перспективу (на майбутнє); щодо структури активів й пасивів підприємства.

РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ СТОВ «ДНІПРО-Н» ВЕРХНЬОДНІПРОВСЬКОГО РАЙОНУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1. Організаційно-економічна характеристика СТОВ «ДНІПРО-Н»

Сільськогосподарське товариство з обмеженою відповідальністю «ДНІПРО-Н» (далі - СТОВ «Дніпро-Н») Верхньодніпровського району Дніпропетровської області створене в березні 2000 року як підприємство, яке займається вирощуванням продукції рослинництва, тваринництва спираючись на попит на ринку продукції задля підтримання виробничого й соціального розвитку підприємства.

Виробничо-господарська діяльність СТОВ «Дніпро-Н» охоплює вирощування:

- зернові культури (окрім рису);
- бобові культури;
- насіння олійних культур.

В своєму арсеналі підприємство має власні ангари й авто-гаражі задля зберігання техніки, майстерні для її ремонту, в достатній кількості є складські приміщення для якісного зберігання вирощеної продукції.

Виробництво сільськогосподарської сировини здійснюється за умови функціонального поєднання земельних, основних та оборотних фондів, праці. Водночас загальні умови виробництва залежать від розмірів й організаційної, галузевої структури, спеціалізації та інтенсивності виробництва. Безумовно, що банк землі є визначальною складовою часткою ресурсів сільськогосподарського виробництва. Саме через раціональне використання землі, підвищення її родючості пролягає вектор розвитку усіх споріднених галузей сільськогосподарського виробництва.

Склад земельних масивів, його структура в СТОВ «Дніпро-Н» наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка складу та забезпеченості земельними угіддями
СТОВ «Дніпро-Н» за 2016-2020 рр.

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	2020 р. у % до 2016 р.
Площа с.-г. угідь, га	2297	2330	2336	2340	2350	102,3
Площа ріллі, га	2152	2250	2230	2230	2235	103,8
Рівень розораності земель, %	93,6	96,6	95,5	96,2	95,1	101,6
Приходиться на 1 робітника, га:	34,2	34,8	34,9	33,4	33,6	98,2
- с.-г. угідь						
- ріллі	32,1	33,6	33,3	31,8	31,9	99,4

Аналізуючи дані таблиці 2.1 ми бачимо, що загальна земельна площа СТОВ «Дніпро-Н» протягом 5 років змінювалася. У 2020 р. порівняно до 2016 р. земельна площа збільшилась на 2,3 %. Відповідно і збільшилась площа ріллі на 3,8 %. Це може свідчити про те, що у 2020 р. взяли на 5 га землі в оренду більше, ніж у 2016 р. Рівень розораності земель також збільшився за вказаний період на 1,6 %. Відповідно сільськогосподарських угідь, що приходиться на 1 робітника у 2020 році менше, порівняно з 2016 роком на 1,8 %, а відповідне зменшення по ріллі на 0,6 %.

Щоб визначити, якою з видів діяльності займається підприємство, яка продукція висівається найбільше, розглянемо додаток А.

З додатку А розуміємо про те, що у підприємства товарна продукція у 2020 р. становить 35841,2 тис. грн., у 2019 р. становить 38996,7 тис. грн., у 2018 р. становить 36471,9 тис. грн., у 2017 р. – 37743,4 тис. грн., у 2016 р. 31327,1 тис. грн. Таким чином, частка товарної продукції збільшилась у 2020 році порівняно з 2016 роком на 14,41 %. Найвища виручка від реалізації продукції була в 2019 та 2017 роках. На це вплинули і збільшення посівних площ, і підвищення цін на продукцію рослинництва.

Якщо проаналізувати структуру надходження виручки по рокам, то найбільшу частку виручки в її структурі в 2016-2020 рр., становлять соняшник (від 22,1 % до 52,4%) і пшениця (від 15,8% до 23,2%). Також високим рівнем товарності відзначається кукурудза на зерно 27,2% в 2018 р., 25,4 % в 2019 р., 16,9% в 2020 р. В останні роки підприємство висіває озимий ріпак (21,0 % в 2019 р., 15,3% в 2017 р. та 9,2 % в 2020 р.). Структура товарної продукції представлена на рисунку 2.1.

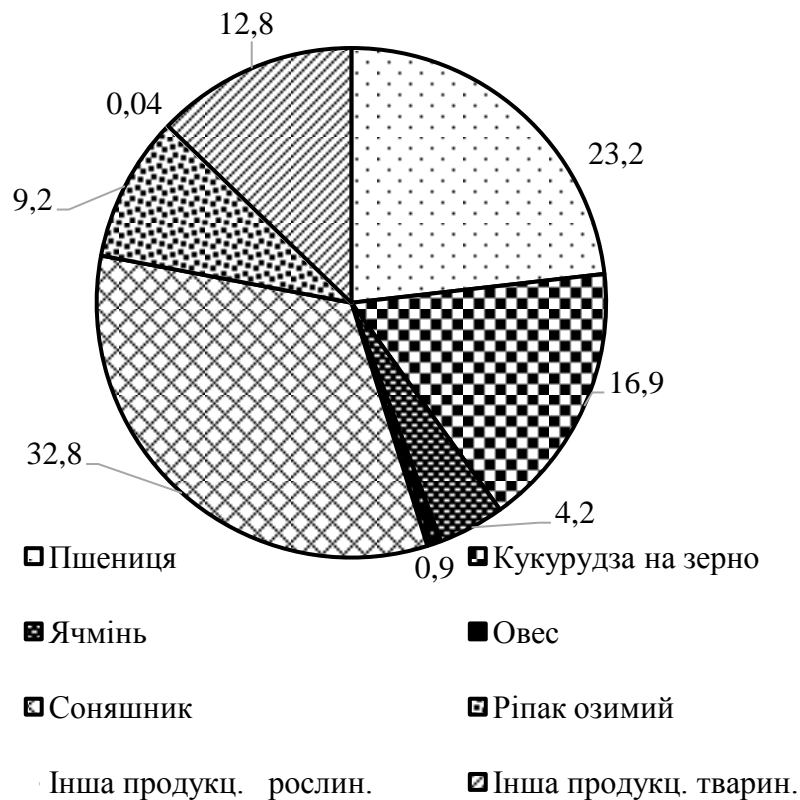

Рис. 2.1. Структура товарної продукції в 2020 році, %

В загальному обсязі на рослинництво припадає у 2020 р. 87,2% товарної продукції, ніж у 2016 р. на 97,5 %, на іншу продукцію тваринництва у 2016 р. 2,4 % , у 2020 р. – 12,8 %.

Розглянувши структуру товарної продукції з додатку А ми констатуємо, що великий відсоток займає вирощування соняшника, пшениця та кукурудзи на зерно в СТОВ «Дніпро-Н».

Аби визначити рівень спеціалізації СТОВ «Дніпро-Н» складемо ранжирований ряд (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Ранжирований ряд питомої ваги усіх видів продукції, %

Рік	1	3	5	7	9	11	13	15
2016	52,4	20,7	13,0	4,5	2,4	3,1	1,9	1,9
2017	34,9	17,6	15,3	15,2	10,5	3,7	2,1	0,6
2018	28	27,9	27,2	19,7	11,7	9,9	2,4	0,83
2019	25,4	22,1	21	15,8	12,1	2,8	0,8	0,01
2020	31,8	23,2	16,9	12,8	9,2	4,2	0,9	0,04

Для визначення рівня спеціалізації складаємо ранжирований ряд.

За допомогою питомої частки окремих галузей в структурі товарної продукції підприємства, визначаємо рівень спеціалізації підприємства.

Розрахунки проводимо за формулою:

$$K = 100 / (\sum \text{ПВ}_i (2i - 1)), \quad (2.1)$$

де ПВ_i – питома вага визначеного виду товарної продукції;

i – номер визначеного виду продукції за їх питомою вагою;

K – коефіцієнт (рівень) спеціалізації підприємства.

Розрахунок рівня спеціалізації:

$$2016\text{р.} = 100 / (52,4 * 1 + 20,71 * 3 + 13,0 * 5 + 4,5 * 7 + 2,4 * 9 + 3,1 * 11 + 1,9 * 13 + 1,9 * 15) = 0,3126.$$

$$2017\text{р.} = 100 / (34,9 * 1 + 17,6 * 3 + 15,3 * 5 + 15,2 * 7 + 10,5 * 9 + 3,7 * 11 + 2,1 * 13 + 0,6 * 15) = 0,2262.$$

$$2018\text{р.} = 100 / (28,0 * 1 + 27,9 * 3 + 27,2 * 5 + 19,7 * 7 + 11,7 * 9 + 9,9 * 11 + 2,4 * 13 + 0,83 * 15) = 0,1625.$$

$$2019\text{р.} = 100 / (25,4 * 1 + 22,1 * 3 + 21 * 5 + 15,8 * 7 + 12,1 * 9 + 2,8 * 11 + 0,8 * 13 + 0,01 * 15) =$$

0,2186.

$$2020p.=100/(31,8*1+23,2*3+16,9*5+12,8*7+9,2*9+4,2*11+0,9*13+0,04*15) = 0,2399.$$

Показник «К до 0,20 показує низький рівень спеціалізації господарства; 0,21-0,40 - середній; 0,41-0,60 - високий; 0,61 і більше – поглиблена спеціалізації господарства.

За даними таблиці 2.2 та розрахунків вище в СТОВ «Дніпро-Н» у 2016-2020 роках був стабільно середньо-низький рівень спеціалізації, а у 2018 - низький. В результаті, можна сказати, що підприємство збільшило свій асортимент продукції, але потребує вжиття певних дій з підвищення рівня спеціалізації.

У додатку Б представлена динаміка основних і оборотних фондів.

Аналіз динаміки основних і оборотних засобів, рівня забезпеченості та ефективності їх використання СТОВ «Дніпро-Н» показав, що середньорічна вартість основних фондів за аналізований період збільшилась на 121,1 % і середньорічна вартість оборотних засобів збільшилась на 68 %» (рис. 2.2).

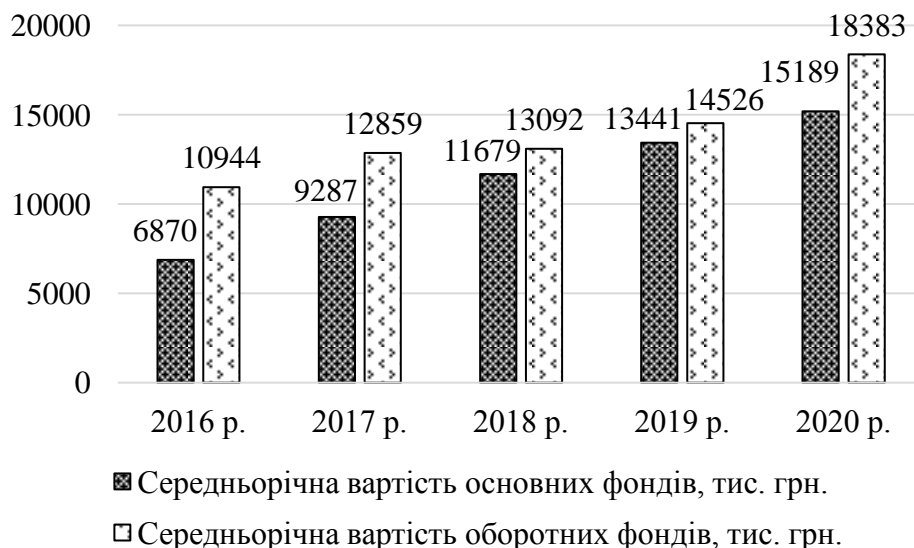

Рис. 2.2. Динаміка основних і оборотних фондів в 2016-2020 рр.

Пояснюється дане тим, що підприємство модернізує та оновлює власний парк сільськогосподарської техніки та агрегатів. Як наслідок, в 2020 році порівняно з 2016 роком збільшуються показники фондозабезпеченості в

розрахунку на 100 га с.-г. угідь на 116,2 %, та фондоозброєності праці в розрахунку на 1 середньорічного працівника на 111,7 %.

На вказане зростання показника фондоозброєності головним чином вплинуло зростання вартості основних фондів та зменшенням кількості працівників. Однак фондівіддача в розрахунку на 100 грн. основних фондів тільки на 45,5% у 2020 році покриває показник 2016 року, зрозуміла, що вкладення в техніку ще себе не окупили. Однак показник фондомісткості 100 грн. валової продукції зменшився за вказаний період на 7%. Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га с.-г. угідь за аналізований період має тенденцію до зростання (+64,3% в 2020 році порівняно з 2016 роком).

На рис. 2.3. покажемо графічно фондомісткість та фондівіддачу за 2016-2020 рр.

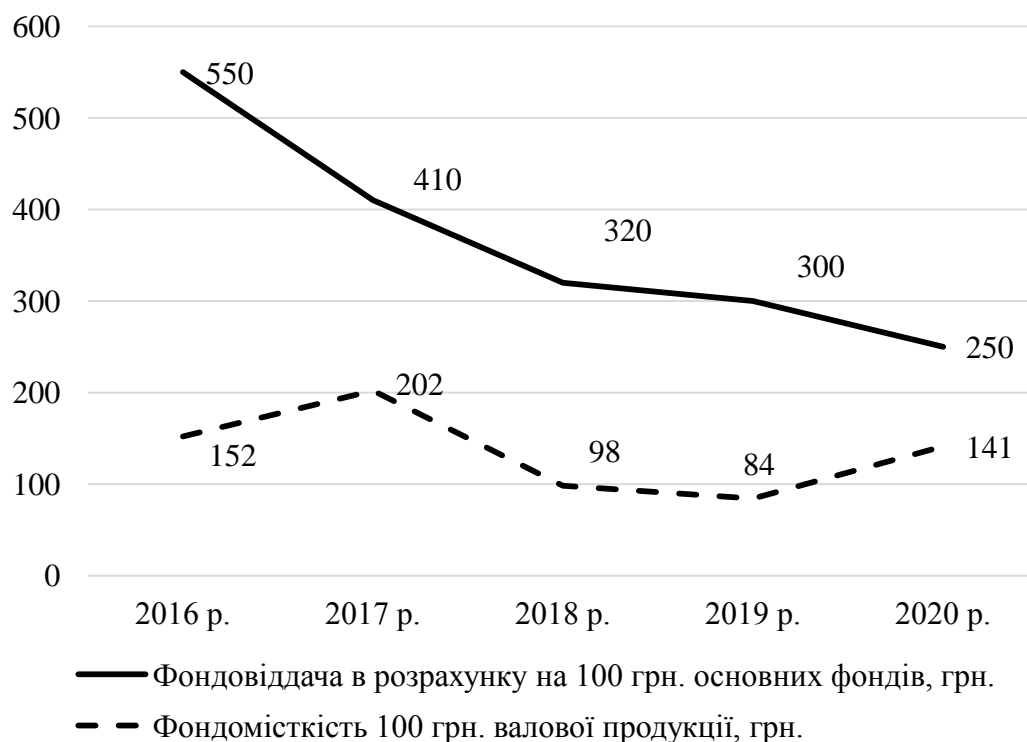

Рис. 2.3. Фондомісткість та фондівіддача за 2016-2020 рр., тис. грн.

Визначальною часткою продуктивних сил агропромислового виробництва є трудові ресурси та їх праця. Тому завдяки раціональному

використанню трудових ресурсів відбувається збільшення виробництва продукції сільського господарства.

Ефективність використання трудових ресурсів СТОВ «Дніпро-Н» розглянемо в додатку В.

Аналіз показує, що валова продукція у порівняльних цінах протягом 5 років коливається, маємо невеликий приріст +3% в 2020 р.

Це може бути спричинено тим, що не кожного року погодні умови сприяють високим врожаям. Середньорічна кількість працівників в 2019-2020 рр. порівняно з попередніми роками збільшилась на 4 % (рис. 2.4).

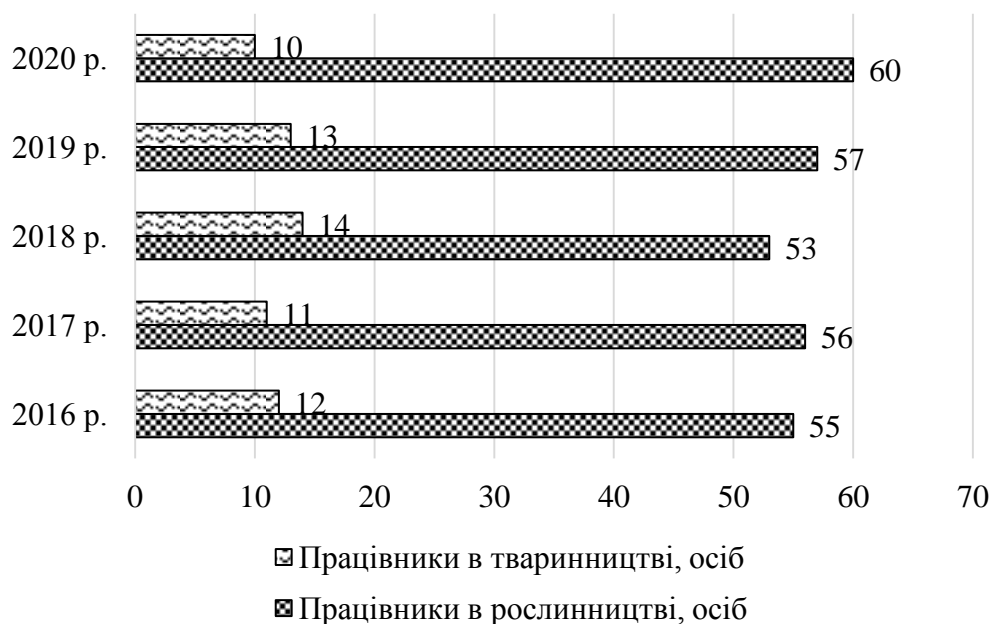

Рис. 2.4. Динаміка працівників в рослинництві та тваринництві за 2016-2020 рр.

Це свідчить про те, що підприємство збільшило посівні площі та виникла необхідність залучення додаткової робочої сили.

В рослинництві кількість працівників збільшилась на 9%, в тваринництві тенденція поступового зменшення, в 2020 році (-17%).

При цьому збільшились показники затрат праці на 5 % за рахунок того, що у підприємства збільшилась кількість працівників.

В таблиці 2.3 розглянемо основні показники виробничо-господарської діяльності підприємства.

Таблиця 2.3

Динаміка показників виробничо-господарської діяльності в СТОВ
«Дніпро-Н» за 2016-2020 рр.

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	2020р. у % до 2016р.
Приходиться на 100 га с.-г. угідь, тис. грн. -основних фондів	299,1	398,6	499,9	574,4	646,3	216,1
-прямих затрат праці	5308	5233	5220	5421	5421	102,1
Вироблено валової продукції в співставних цінах, тис. грн в розрахунку на: -100 га с.-г. угідь	1630	1639	1599	1735	1640	100,7
-1 грн. основних фондів	5,5	4,1	3,2	3,0	2,5	45
-1 середньорічного робітника	559	570	557	580	550	98
Урожайність, ц/га - соняшника	28,7	28,9	30,1	31,3	32,0	111,5
- зернових і зернобобових	44,8	44,9	45,2	46	45,0	100,4
Рівень рентабельності, %	7,8	9,3	8,4	7,9	8,9	114

Проаналізувавши дані таблиці 2.3 зробимо висновок, що на 100 га с.-г. угідь стало вироблятися валової продукції на 116,1 % більше в 2020 році в

порівнянні з 2016 роком, на 1 середньорічного працівника більше на 2,1 %, це зумовлено зростанням валової продукції.

Урожайність пшениці збільшилась на 17,0 %, а гречки на 52,46 %, а загалом зернобобових майже не змінилась (+0,4%), урожайність соняшника збільшилась на 11,5 % за рахунок використання сучасних технологій, використання добрив, імпортного насіння, засобів захисту рослин.

Рентабельність підприємства у 2020 році порівняно з 2016 роком тримається майже рівно (+14 %). Це вплинуло позитивно на підприємство. Збільшення показника рентабельності на протязі періоду, який аналізується, показує на покращання отриманих підсумків виробничо-господарської діяльності підприємства.

2.2. Комплексна експертиза фінансового стану СТОВ «Дніпро-Н»

Виробничо-господарська діяльність «неможлива без проведення фінансового аналізу підприємства, до складу якого входить оцінка стану майна й джерел фінансування підприємства, а також індикатори ефективності його діяльності. Спочатку, щонайчастіше, аналізують та надають оцінку динаміці майна підприємства, а саме його активам. Динаміка показників майнового стану СТОВ «Дніпро-Н» наведена в таблиці 2.4.

Розрахунки засвідчили, в 2020 році показник відсотка оборотних виробничих фондів покращився на 0,11 в.п. в порівнянні з 2016 роком. Також у 2020 році відсоток обігових коштів становив 66 коп. на 1 грн. оборотних активів.

За 5 ці років відсоток основних засобів в активах збільшився на 0,06 одиниць. Фізичний і моральний знос основних засобів в 2020 році склав 0,29%, що дорівнює даним 2016 року. В 2017-2019 роках цей показник зростав, бо у підприємства ще є застаріла техніка. Але знижувався коефіцієнт оновлення основних засобів, хоча підприємству потрібно оновлювати власну техніку. Коефіцієнт мобільності активів в 2020 році становить 1,33, це 1 грн.

33 коп. обігових коштів відноситься до одиниці необоротних. Завжди винайдеться можливість швидкого переведення активів у ліквідні кошти.

Таблиця 2.4

Динаміка показників майнового стану СТОВ «Дніпро-Н»

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення 2020 р. від 2016 р., +/-
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,451	0,274	0,133	0,154	0,111	-0,34
Частка основних засобів в активах	0,360	0,461	0,472	0,482	0,420	0,06
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,291	0,253	0,272	0,275	0,291	0,00
Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,551	0,525	0,552	0,533	0,661	0,11
Частка оборотних виробничих активів	0,341	0,273	0,292	0,274	0,381	0,04
Коефіцієнт мобільності активів	1,701	1,101	1,092	1,044	1,331	-0,37

Коефіцієнт мобільності активів зменшився за рахунок збільшення суми оборотних активів та зменшення суми необоротних активів, зобразимо це на рисунку 2.5.

Однією з найвагоміших характеристик фінансового стану підприємства є стабільність (стійкість) його діяльності, яка взаємозалежна від загальної фінансової структури підприємства.

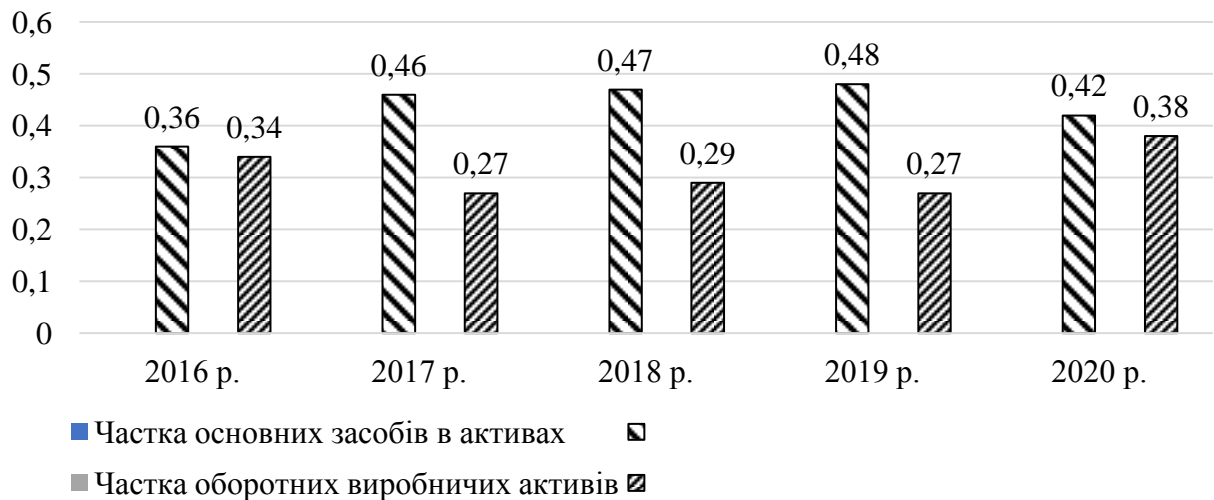

Рис. 2.5. Динаміка частки оборотних виробничих фондів та частки основних засобів в активах

Зацікавили нас показники фінансової стабільності СТОВ «Дніпро-Н» (додаток Д). Саме високе значення цього коефіцієнта є у 2018 році. По крокам даний коефіцієнт перевищує нормативне значення, звідси ми розуміємо, що залучаються у виробничий процес переважно власні кошти, аніж залучені чи позичені. Картина усього періода дослідження показує зменшення коефіцієнта фінансового ризику (-0,01) та збільшення коефіцієнта фінансової залежності (+0,07)

З наведених в додатку Д розрахункових даних ми можемо простежити, що коефіцієнт маневреності робочого капіталу зменшився на 0,10 в. п. Власні обігові кошти відчутно зменшилися в 2019-2020 роках. В 2020 році даний показник менше на 1791 тис. грн за аналогічний в 2016 році. Як наслідок коефіцієнт формування оборотних активів за власний кошт в даному періоді зменшився на 0,57 в.п. Коефіцієнт покриття запасів в 2020 році становить 1,26 в.п., що на 1,16 перевищує показник 2016 року.

Оскільки коефіцієнт маневреності власного капіталу поступово

знижувався на протязі досліджуваних 2019-2020 років (-0,23 в.п.), водночас підвищувався показник концентрації позикового капіталу (0,01 в.п.).

Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування) мав максимальні показники в 2018-2019 роках, але в 2020 році становив 1,42 в.п., що на 0,05 в.п. більше показника 2016 року. Коефіцієнт фінансової стійкості був оптимальним в 2016-2017 роках (нормативні значення 0,7-0,9), а в 2018-2020 роках є нижчим за нормативні значення, що загрожує СТОВ «Дніпро-Н» ризику втрати платоспроможності в разі обмеженої доступності до короткострокових зобов'язань.

Показники ділової активності СТОВ «Дніпро-Н» наведено в таблиці 2.5. Аналізуючи наведені дані, ми констатуємо, що у 2020 році, порівняно з 2016 роком оборотність активів зменшилась на 0,65 в. п., у зв'язку із збільшенням чистої виручки від реалізації та зменшенням активу балансу. Коефіцієнт оборотності обігових коштів зменшився на 0,86 в. п. за рахунок збільшення розміру обігових коштів на підприємстві.

Показник фондівддачі збільшився на 2,11 в.п. Це було зумовлено перш за все зниженням вартості валової продукції та підвищенням середньорічної вартості основних фондів.

У 2020 році порівнююча з 2016 р. у підприємства коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості збільшився на 3,35 в. п. Коефіцієнт оборотності готової продукції у 2020 році зменшився на 0,48 в. п., це означає, що попит на продукцію виробника зпадає.

Період обороту коштів у 2020 році склав 180 дні, тобто це на 55 днів більше, ніж у 2016 році. Коефіцієнт оборотності власного капіталу у 2020 році становить 2,40 в. п., тобто на 1,75 в. п. менше, ніж у 2016 році.

Період операційного циклу в 2020 році перевищує показник п'ятирічної давнини на 77 днів, а період фінансового циклу в 2020 році становив 159 днів, що на 40 днів більше, ніж в 2016 році.

Ще один блок показників діяльності сільськогосподарського підприємства це є лінійка коефіцієнтів рентабельності. Рентабельність

підприємства показує межу, чи є виробництво прибутковим або збитковим. Загалом сукупність коефіцієнтів рентабельності – це показники, що характеризують стійкість фінансового зростання та ефективність виробничої діяльності підприємства.

Таблиця 2.5

Динаміка показників ділової активності СТОВ «Дніпро-Н»

Показник	2016 р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відхилення 2020 р. від 2016 р., +/-
Оборотність активів (обороті), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації	1,74	1,44	1,62	1,31	1,09	-0,65
Фондовіддача	4,54	3,47	3,27	2,74	2,24	-2,11
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	2,86	2,51	2,92	2,59	2,00	-0,86
Період одного обороту обігових коштів, днів	125	143	123	138	180	55
Коефіцієнт оборотності запасів, обороті	3,01	2,41	2,95	2,87	2,26	-0,75
Період одного обороту запасів, днів	119	149	122	125	159	40
Коефіцієнт оборотності готової продукції (оборотів)	11,52	9,07	11,05	10,49	11,04	-0,48
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	10	16	7	14	47	37
Період операційного циклу, днів	129	165	129	139	206	77
Період фінансового циклу, днів	119	149	122	125	159	40
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	4,15	2,17	2,82	2,44	2,40	-1,75

Дані коефіцієнти показують відносну прибутковість підприємства, що обраховується як відсоток до витрат капіталу за різними категоріями.

В табл. 2.6 представлені показники рентабельності СТОВ «Дніпро-Н».

Таблиця 2.6

Динаміка показників рентабельності СТОВ «Дніпро-Н»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020р.	Відхилення 2020 р. від 2016 р., +/-
Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності	15,40	13,45	12,85	0,18	0,52	-14,87
Рентабельність власного капіталу	36,76	28,82	23,71	0,18	1,16	-35,59
Рентабельність виробничих фондів	22,14	18,65	17,21	0,24	0,67	-21,46
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	19,07	9,31	0,31	0,13	0,48	-18,59
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності	10,74	13,17	13,22	5,60	6,56	-4,18
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	8,86	9,31	8,41	0,14	0,48	-8,38
Коефіцієнт реінвестування	96	98	88	98	95	99
Період окупності капіталу, днів	73	89	82	56	192	119
Період окупності власного капіталу, днів	90	35	42	45	106	20

Проаналізувавши динаміку рентабельності підприємства бачимо, що в

нашому випадку СТОВ «Дніпро-Н» є рентабельним, але показники рентабельності в динаміці дещо знижуються.

У 2020 році до 2016 року спостерігається зменшення прибутковості активів на 14,87 в.п. Це є негативною тенденцією. В умовах нашого підприємства величина коефіцієнта рентабельності активів вказує на те, що на внесену гривню вартості активів господарство одержало прибуток: в 2016 р. – 15,40 грн., а в 2020 р. – 0,52 грн.

На рис.2.6 зобразимо динаміку рентабельності реалізованої продукції за прибутком від реалізації за 2016-2020 рр.

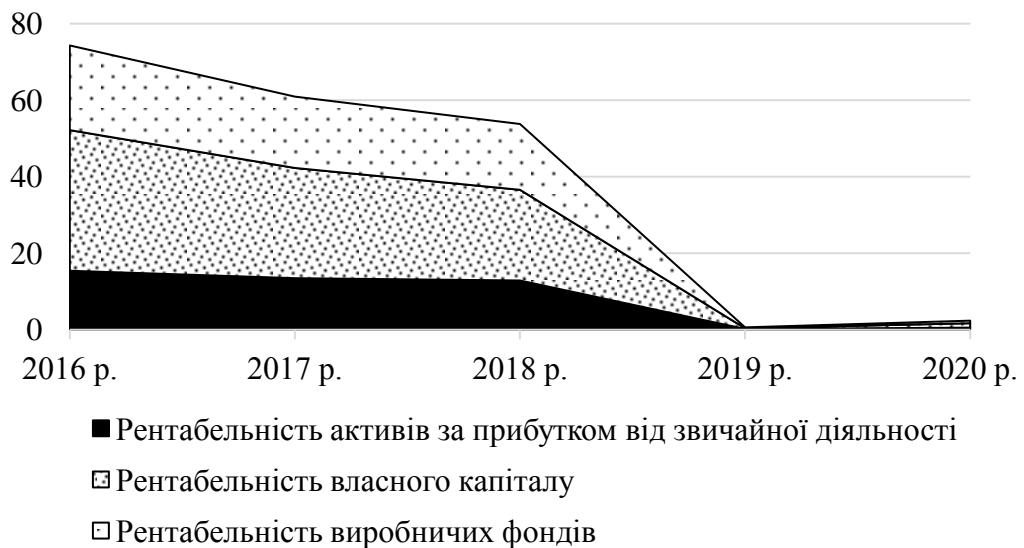

Рис. 2.6. Рентабельності власного капіталу, виробничих фондів, реалізованої продукції за прибутком від реалізації в динаміці, в.п.

Показники рентабельності власного капіталу, виробничих фондів, реалізованої продукції за прибутком від реалізації, реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності, реалізованої продукції за чистим прибутком поступово понижуються, про що свідчать від'ємні відхилення.

Вищевказані зменшення вплинули на збільшення періоду окупності і капіталу (+119 днів), і власного капіталу (+20 днів).

Коефіцієнти рентабельності власного капіталу зменшився на 35,59 в.п. Цей показник окреслює величину прибутку, що отримана з 1 грн. чистого доходу.

2.3. Оцінка та аналіз управління ліквідністю СТОВ «Дніпро-Н»

В реаліях сьогодення ліквідність та платоспроможність аграрних підприємств є найважливішою умовою виробничо-господарської діяльності. Платоспроможним ми рахуємо підприємство, у якого наявна сума коштів задля сплати всіх поточних зобов'язань та разом з цим для безперервного підтримання виробничого процесу.

На прикладі СТОВ «Дніпро-Н» розглянемо показники ліквідності та платоспроможності за 2016-2020 рр. (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Динаміка показників ліквідності (платоспроможності)

СТОВ «Дніпро-Н»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020р.	Відхилення 2020 р. від 2016 р., +/-
Коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття)	1,231	1,107	1,276	1,054	1,001	-0,23
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,071	0,066	0,117	0,102	0,051	-0,02
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,021	0,017	0,042	0,027	0,011	-0,01
Співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської	0,521	0,472	7,047	0,464	3,851	3,33

За даними таблиці 2.7 ми бачимо, у 2020 році порівнюючи з 2016, коефіцієнт поточної ліквідності зменшився на 0,23 в. п. через зменшення поточних активів та зменшення поточних пасивів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності вказує нам на ту частку поточних зобов'язань, що погашається найшвидше, коефіцієнт зменшився на 0,02 в. п. за рахунок зменшення коштів

на підприємстві та збільшення пасивів. Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2020 році до 2016 року зменшився на 0,01 в. п.

Розглянемо динаміку загального показника ліквідності СТОВ «Дніпро-Н» графічно за допомогою рисунка 2.7.

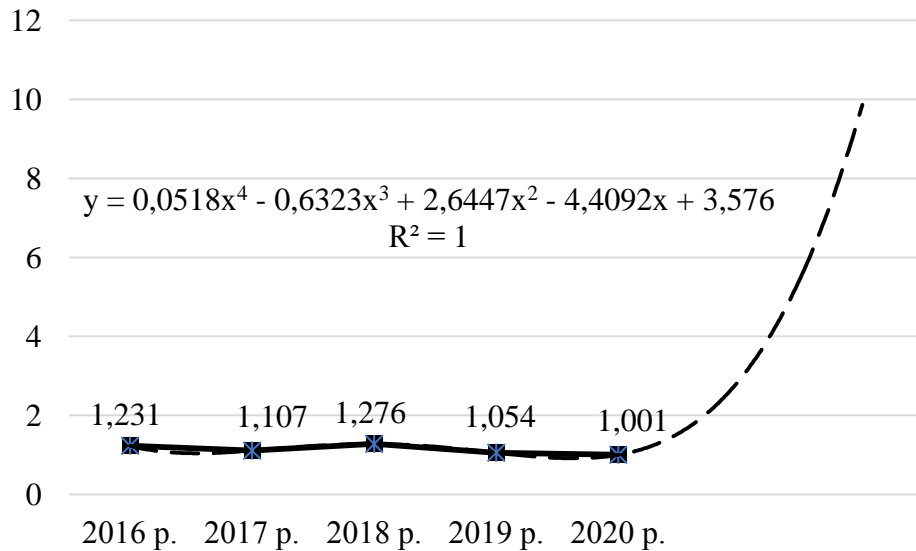

Рис. 2.7. Динаміка показника поточної ліквідності та поліноміального трендового вирівнювання СТОВ «Дніпро-Н» за 2016-2020 рр.

За даними рисунка 2.7 зробимо висновок, що якщо ж значення коефіцієнта суттєво перевищує одиницю, то ми можемо стверджувати в тім, що підприємство акумулює на балансі вільні ресурси, які накопичилися з власних джерел. Якщо аналізувати з позиції кредиторів підприємства, то пропонується накопичення оборотних коштів для підприємства є найбільш прийнятним.

Однак, разом з цим, з точки зору менеджера, велике нагромадження запасів на складах підприємства, а також «замороження» коштів в дебіторській заборгованості врешті-решт є наслідком неефективного управління активами. Одночасно СТОВ «Дніпро-Н», можливо, не якісно та

не в повній мірі користується своїми можливостями щодо кредитування комерційними банками.

Спрогнозуємо значення показника поточної ліквідності СТОВ «Дніпро-Н» на 2021 і 2022 роки використовуючи аналітичне вирівнювання.

Спрогнозуємо розмір показника поточної ліквідності на 2021 і 2022 роки на рисунку 2.7 використовуючи трендовий аналіз, а саме поліноміальний тренд.

Розрахуємо прогностичні значення показника поточної ліквідності СТОВ «Дніпро-Н» на 2021 і 2022 роки:

$$2021 \text{ р.} = 0,0518 \cdot 1296 - 0,63238 \cdot 216 + 2,6447 \cdot 36 - 4,4092 \cdot 6 + 3,576 = 2,958$$

в.п.

$$2022 \text{ р.} = 0,0518 \cdot 2401 - 0,6323 \cdot 343 + 2,6447 \cdot 49 - 4,4092 \cdot 7 + 3,576 = 9,9504$$

в.п.

Отже, рівняння поліноміального тренду

$$Y = 0,0518 \cdot x^4 - 0,6323 \cdot x^3 + 2,6447 \cdot x^2 - 4,4092 \cdot x + 3,576$$

підтверджує поступове збільшення показника поточної ліквідності з кожним роком, з прогнозованою ймовірністю 100 %. І прогностичні значення показника поточної ліквідності становитимуть 2,958 в.п. в 2021 році і 9,9504 в.п. в 2022 році.

Отже, можна зробити висновок, що збільшення показника поточної ліквідності підприємства СТОВ «Дніпро-Н» свідчить про збільшення обсягів поточних (оборотних) активів та зменшенні поточних зобов'язань в балансі підприємства.

Розглянемо аналіз складу і структури дебіторської та кредиторської заборгованості СТОВ «Дніпро-Н», як індикатор управління ліквідністю підприємства.

Дебіторська заборгованість є сумою заборгованостей дебіторів підприємству на визначену дату. До дебіторів відносять юридичних і фізичних осіб, в яких є заборгованість підприємству грошовими коштами, їх еквівалентами чи іншими активами.

Проаналізуємо дебіторську заборгованість сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю «Дніпро-Н» у таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка дебіторської заборгованості СТОВ «Дніпро-Н», тис.грн

Вид дебіторської заборгованості	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. у % до 2016 р.
За товари, роботи, послуги	284	458	411	1034	8	2,8
з бюджетом	327	63	275	59	961	293,9
із внутрішніх розрахунків	-	-	32	64	1	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	3	1	-	-	-	-

Аналізуючи дані таблиці 2.8 ми бачимо, що підприємство збільшило дебіторську заборгованість з бюджетом майже в 3 рази. Дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків з'явилась з 2018 року і в 2020 році має показник 1000 грн. Це зумовлено тим, що у підприємства за досліджувані 5 років є дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги: в 2020 році – це 8000 грн., що є найнижчим показником в аналізованому періоді. Інша поточна дебіторська заборгованість в 2018-2020 роках відсутня.

Підприємство зменшує дебіторську заборгованість, і тому це є гарною тенденцією для СТОВ «Дніпро-Н», оскільки підприємство використовує ці кошти для розрахунків зі своїми контрагентами.

Кредиторська заборгованість є таким видом зобов'язань, що відображають суму боргів, які мають бути сплаченими іншими особам чи контрагентам. Фактично це є заборгованість підприємств іншим підприємствам, приватним підприємцям, фізичним особам, а також працівникам свого ж підприємства, яка виникла в розрахунках за куплені

матеріально-виробничі запаси, здійснені роботи та послуги, в розрахунках з бюджетом й в розрахунках щодо оплати праці.

Розглянемо аналіз кредиторської заборгованості СТОВ «Дніпро-Н» згрупувавши дані у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка поточної кредиторської заборгованості СТОВ «Дніпро-Н»,
тис.грн

Вид поточної кредиторської заборгованості	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. у % до 2016 р.
За товари, роботи, послуги	1054	876	28	2270	5846	554,6
з бюджетом	-	31	19	66	37	-
зі страхування	-	12	-	-	2	-
з оплати праці	-	31	55	-	54	-
з учасниками	124	160	-	180	159	128,2

Розрахунки таблиці 2.9 констатують про те, що у підприємства зростає заборгованість за товари, роботи, послуги. Найвищі показники сягнули в 2019-2020 роках, відповідно 2070 та 5846 тис. грн. Зростає поточна кредиторська заборгованість перед бюджетом з 2017 року, за рахунок того, що підприємство стало менше реалізувати свою продукцію та зменшився товарообіг підприємства. У 2017 р. та 2020 р. має місце заборгованість кредиторська зі страхування. В 2017-2018 та 2020 роках відзначаємо кредиторську заборгованість з оплати праці. Коливається по рокам і заборгованість з учасниками, окрім 2018 р.

Отже отримуємо висновок, що підприємство з кожним роком має тенденцію до нарощення своєї поточної кредиторської заборгованості.

Наступним кроком є порівняльний аналіз заборгованості на підприємстві (табл. 2.10).

Таблиця 2.10

Порівняльний аналіз сум дебіторської та кредиторської заборгованості
СТОВ «Дніпро-Н» у 2020 році, тис. грн.

Види заборгованості	Дебіторська заборгованість	Кредиторська заборгованість	Перевищення заборгованості	
			дебіторська	кредиторська
За товари, роботи, послуги	8	5846	-	5838
з бюджетом	961	37	924	-
із внутрішніх розрахунків	1	215	-	214
Всього	970	6098	924	5128

Розрахунки з табл. 2.10 надають інформацію про те, що у СТОВ «Дніпро-Н» у 2020 році переважає кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги та із внутрішніх розрахунків. Це є досить сумнівним результатом діяльності підприємства через те, що перекриття кредиторської заборгованості дебіторською розглядаємо як недоперерахування коштів контрагентам, які потім можуть призвести до необхідності залучення дорогих кредитів банку і позик.

2.4. Аналіз ліквідності балансу СТОВ «Дніпро-Н»

Керуючи сільськогосподарським підприємством необхідно моніторити та контролювати характеристики фінансового стану, а саме показники ліквідності та платоспроможності підприємства для уникнення можливої ліквідації підприємства внаслідок його банкрутства

Аналізуючи ліквідність аби-якого активу оцінюють його здатність швидко перетворюватися в грошові кошти. Міра ліквідності характеризується певним проміжком часу, за який вказане перетворення відбудеться.

Активи підприємства за ступенем їхньої ліквідності виділяють в чотири групи:

1. Найліквідніші активи (A_1) - це суми усіх статей грошових коштів в тому числі їхніх еквівалентів, й короткотермінові фінансові вкладення.
2. Швидко реалізовані активи чи середньо ліквідні активи (A_2) - це активи, для яких необхідно певний час, щоб перевести їх у реальні кошти: отримані векселі, які надійшли, й дебіторська заборгованість підприємств за умов нормального фінансового стану, розрахунки за авансами, які видані, виробничі запаси та готова продукція, яка доступна для загального споживання.
3. Активи, з повільним збутом чи менш ліквідні активи (A_3) - це запаси (виробничі, готова продукція, тварини на вирощуванні чи/та відгодівлі, незавершене виробництво, малоцінні й швидкозношувані предмети), заборгованість дебіторів (розрахунки з якими надійдуть не скоріше аніж через 12 місяців після закінчення термінів в угоді або контракті), готова продукція.
4. Активи, які тяжко реалізувати (A_4) - це активи, які застовуються тривалий термін у виробничо-господарській, до них належать - необоротні активи й заборгованість дебіторів для нашого підприємства.

Пасиви балансу чи зобов'язання, які оцінюють в міру зростання термінів їх оплати згруповують в чотири групи також:

1. Найстроковіші зобов'язання чи поточні зобов'язання за погашеннями (P_1) - товарна та/або нетоварна кредиторська заборгованість підприємства по статтях IV параграфу «Поточні зобов'язання» в пасиві балансу й доходи, очікувані в майбутніх періодах.
2. Зобов'язання короткотермінові (P_2) - кредити банків короткотермінові та будь-які кредити, які мають бути сплачені на протязі одного року після закінчення термінів в угоді або контракті.
3. Зобов'язання довготермінові (P_3) - кредит комерційного банку на термін більше одного року, запозичені кошти та інакші довгострокові пасиви.

4. Стабільні пасиви (Π_4) - капітал підприємства, який є власним.

Баланс зветься абсолютно ліквідним, за умови виконання такого співвідношення:

$$A_1 \geq \Pi_1; A_2 \geq \Pi_2; A_3 \geq \Pi_3; A_4 \leq \Pi_4. \quad (2.2)$$

На підставі даних фінансової звітності, зробимо аналіз ліквідності балансу СТОВ «Дніпро-Н» за 2016-2020 рр. (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Аналіз ліквідності балансу СТОВ «Дніпро-Н»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2020 р. у % до 2016 р.
Високоліквідні активи (A_1)	226	226	1298	229	3212	1421,24
Активи, швидкій реалізації (A_2)	570	468	364	789	3492	612,63
Активи, повільній реалізації (A_3)	10988	7216	8786	9775	18617	169,431
Активи, у важкій реалізації (A_4)	11210	9993	9156	9776	13109	116,94
Баланс	45026	34844	39135	41095	76828	170,63
Щонайбільше термінові зобов'язання (Π_1)	23813	19406	20521	20923	38990	163,73
Короткотермінові зобов'язання (Π_2)	-	-	-	-	-	-
Довготермінові зобов'язання (Π_3)	23956	18865	19677	20612	38462	160,55
Стабільні зобов'язання (Π_4)	21213	15438	18614	20172	37838	178,37
Баланс	45026	34844	39135	41095	76828	170,63

У випадках, коли в однієї чи декількох нерівностей сукупності систем з'являється протилежний знак замість того, що вказаний у системі формул, то ліквідність балансу відхиляється від абсолютної.

Якщо порівнювати найбільш ліквідні кошти (A_1) з активами в швидкій реалізації (A_2) з найбільш терміновими зобов'язаннями (Π_1) та короткотерміновими пасивами (Π_2), то це дасть змогу провести поточну ліквідність. Якщо ж порівняти активи з повільною реалізацією, з довготерміновими й стійкими, то можливо спланувати ліквідність на перспективу. Саме завдяки поточній ліквідності ми формуємо висновок про наявність платоспроможності (або неплатоспроможності) підприємства на поточному періоді до терміну, за який аналізується підприємство. Ліквідність на перспективу вважаємо прогнозуванням платоспроможності шляхом співставлення надходжень та платежів у майбутньому. Фактичне співвідношення 2016-2020 рр. на підставі таблиці 2.11 сформовано в таблицю 2.12.

Таблиця 2.12

Фактичне співвідношення ліквідності балансу СТОВ «Дніпро-Н» за групами активів та зобов'язань в 2016-2020 роках, тис. грн.

2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
$226 \geq 23813$	$226 \geq 19406$	$1298 \geq 20521$	$229 \geq 20923$	$3212 \geq 38990$
$570 \geq 0$	$468 \geq 0$	$364 \geq 0$	$789 \geq 0$	$3492 \geq 0$
$10988 \geq 23956$	$7216 \geq 18865$	$8786 \geq 19677$	$9775 \geq 20612$	$18617 \geq 38462$
$11210 \leq 21213$	$9993 \leq 15438$	$9156 \leq 18614$	$9776 \leq 20172$	$13109 \leq 37838$

Розрахунки з таблиці 2.12 дозволяють дійти таких висновків:

Оскільки активи підприємства ($A_1 + A_3$) є нижчими ніж за пасиви підприємства ($\Pi_3 + \Pi_3$) в досліджуваному періоді, то зобов'язання поточного періоду є вищими за поточні активи даного підприємства, як наслідок у

підприємства не вистачає власного оборотного капіталу. Хоча у 2016-2020 рр. активи підприємства A_2 перевищують пасиви.

За даними таблиці 2.12 бачимо, що $A_1 > П_1$, $A_3 > П_3$, не задовільняється перша й третя умови.

На рисунку 2.8. наочно покажемо співвідношення $A_{1,2,3,4}$ до $П_{1,2,3,4}$ 2016-2020 року.

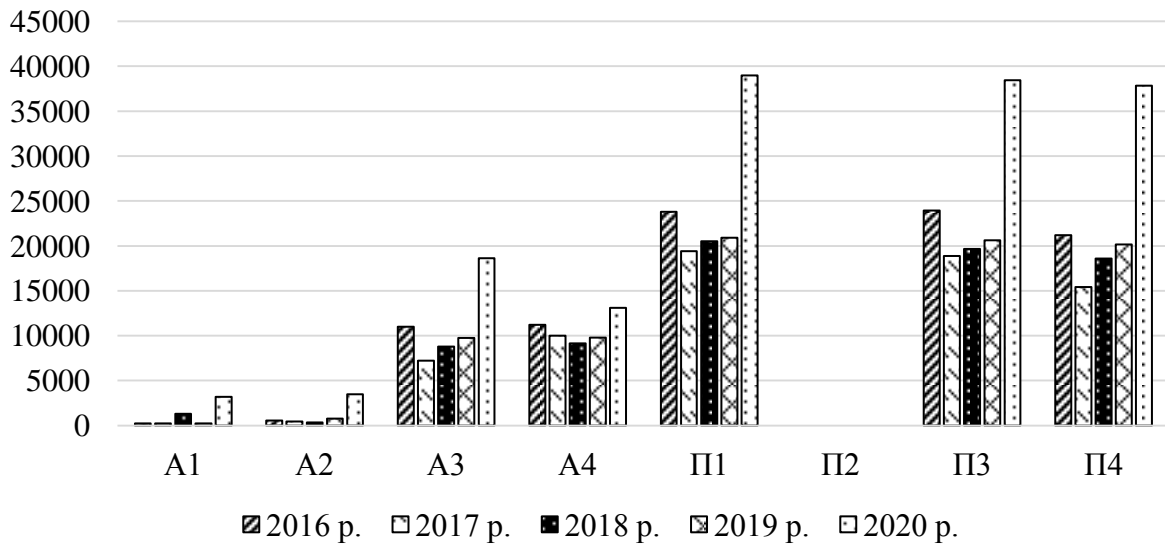

Рис. 2.8. Співвідношення активів та пасивів СТОВ «Дніпро-Н» за 2016-2020 роки, тис. грн

За період аналізу підприємство СТОВ «Дніпро-Н» щороку стикається з проблемою нестачі коштів, щоб погасити довгострокові та найбільш термінові зобов'язання. Для даного підприємства це не є дуже критичним, але базуючись на розрахункових даних та постійно контролюючи ліквідність балансу можна досягти більш ефективної виробничо-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства.

Висновки до розділу 2

1. Розглянувши важливі фінансові коефіцієнти та показники, які окреслюють фінансово-господарську діяльність і вказують на майбутній

розвиток СТОВ «Дніпро-Н», маємо сучасне господарство, що постійно вдосконалює власну фінансово-господарську діяльність, з ціллю відстояти лідируючі позиції на ринку сільськогосподарської продукції, постійно підвищуючи якість продукції.

2. У 2020 році порівняно з 2016, коефіцієнт поточної ліквідності збільшився на 30,83 в. п. за рахунок збільшення поточних активів та зменшення поточних пасивів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує частку поточних зобов'язань, які погашаються миттєво, коефіцієнт збільшився на 5,46 в. п. за рахунок збільшення коштів на підприємстві та збільшення пасивів. Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2020 році до 2016 року збільшився на 11,18 в. п.

3. У підприємства зростає заборгованість за товари, роботи, послуги. Найвищі показники сягнули в 2019-2020 роках, відповідно 2070 та 5846 тис. грн. Зростає поточна кредиторська заборгованість перед бюджетом з 2017 року, за рахунок того, що підприємство стало менше реалізувати свою продукцію та зменшився товарообіг підприємства. У 2017 р. та 2020 р. має місце заборгованість кредиторська зі страхування. В 2017-2018 та 2020 роках відзначаємо кредиторську заборгованість з оплати праці.

4. Підприємство СТОВ «Дніпро-Н» щороку стикається з проблемою нестачі коштів, щоб погасити довгострокові та найбільш термінові зобов'язання. Для даного підприємства це не є дуже критичним, але базуючись на розрахункових даних та постійно контролюючи ліквідність балансу можна досягти більш ефективної виробничо-господарської діяльності сільськогосподарського підприємства.

5. Можна відмітити, що СТОВ «Дніпро-Н» є стабільним та характеризується такими чинниками:

- дотримується стійкої платоспроможності;
- ефективно використовується капітал;
- налагоджена своєчасність організації розрахунків.

РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ПЕРСПЕКТИВНИХ НАПРЯМІВ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Оптимізаційна модель структури балансу ліквідності та платоспроможності СТОВ «Дніпро-Н»

Для систематизації принципів формування економічних показників ліквідності необхідно базуватися на розробці алгоритму розрахунку системи показників фінансового стану, в основу яких покладено дескриптивні моделі використовувані на даних інформаційного простору бухгалтерського обліку визначеного підприємства.

Для того, щоб скоротити кількість розрахунків й набути підвищення оперативності всеохоплюючого економічного аналізу фінансового стану підприємства використаємо евристичний алгоритм можливої мультиколінеарності, у відповідності до якого підбираються показники, які мають відношення до заданого розміру коефіцієнта кореляції. Впровадження такої методики на деяких підприємствах допомогло певною мірою знизити кількість ітераційних обрахунків, отримавши при цьому очікувані результати.

Тарасенко Н. В. «запропоновано схему факторного аналізу, основою якої є класифікація типів залежностей, що досліджуються в процесі аналізу, на функціональні (визначені) і невизначені, з поділом останніх на імовірнісні (при визначеному ймовірнісно-статистичному розподілі) і стохастичні (залежність від випадку, імовірність якого не є визначеною)» [77].

Розглянувши досвід використання методів економічного аналізу щодо визначення фінансового стану підприємства, його оцінки, ми можемо припустити, що на практиці часто-густо використовують методи дослідження за допомогою функціональних моделей. Але найкраще застосування виявили багатofакторні мультиплікативні моделі, ще й ті, що завдяки деяким перетворенням також можуть стати приведені до них.

Отримані висновки в ході проведеного аналізу дозволили сформулювати певні правила побудови багатофакторних мультиплікативних моделей.

Використавши порівняльний аналіз влучності та необхідності використання детермінованих методів доцільно запропонувати задля економічного аналізу, а для пошуку чинників покращення фінансового стану підприємства рекомендовано застосовувати головним чином логарифмічний метод. Для того, щоб викреслити обмеженості логарифмічного методу в ході проведення аналізу багатофакторних мультиплікативних моделей в умовах нульової зміни підсумкового показника, враховуючи існуючі зміни факторних показників, ми у своїй роботі досягли використовуючи граничний перехід, а також з використанням рядів Тейлора.

Розглядаючи лінійку методів математичного моделювання, то на наш погляд найпоширенішим вважаємо метод лінійного програмування, який впроваджується двома напрямками: цільовим та ресурсним. Впровадження першого напрямку пов'язуємо виходячи з необхідності пошуку потрібних результативних показників, враховуючи при цьому обсяг необхідних ресурсів та інтенсивності їх використання.

Впровадження другого напрямку охоплює прогнози дані виробничих показників, враховуючи існування обсягу ресурсів та інтенсивність їхнього використання. Для того, щоб урізноманітнити можливі напрями досягнення очікуваного результату, доцільно використовувати математичні методи оптимального планування.

Всевраховуюча постановка економічного завдання, що впровадиться шляхом використання методів лінійного програмування, дозволить визначити оптимальний варіант для відбору найоптимальшої структури балансу з позиції ліквідності.

Доцільність використання оптимізаційних моделей обумовлена тим, що вони оцифровують результати чисельних управлінських ситуацій. Модель оптимізації покликана оптимізувати показник ефективності (це і є

цільова функція) в межах допустимих значень змінних рішень, які враховують множину обмежень шляхом виписування нерівностей.

Щодо алгоритмів модифікованого логарифмічного методу задля проведення факторного аналізу мультиплікативних моделей, а окрім цього й аналізу вірогідності фінансового стану підприємства через методи кластерного аналізу є запрограмованими, верифікованими та впроваджуються в базових середовищах Visual Basic for Application у Microsoft Excel.

На думку Лагно М.І. «в аналізі динаміки структури бухгалтерського балансу з наступним відокремленням структури майна підприємства і структури джерел його формування вжито економіко-статистичні характеристики (динаміки відносних лінійних та квадратичних абсолютних відсоткових зрушень). Вони складаються з вимірювання та порівняння структури балансу підприємства, виявлення пропорцій і закономірностей та відображають зміни у структурі балансу. Таким способом виявлено головні шляхи зміни структури бухгалтерського балансу, структури майна та джерел його формування, виявлено відношення між фінансовими показниками, аналіз динаміки яких показує зміни фінансового стану підприємства» [37].

Смірнова П. В. зауважує, що «проблема формування найліпшої структури бухгалтерського балансу підприємства для певної, критеріальної, або наперед заданої, величини основних нормативних фінансових коефіцієнтів була вирішена в роботі за допомогою побудови й реалізації оптимізаційної нелінійної моделі:

$$f(X) = \sqrt{\sum_{i=1}^n \left(1 - \frac{\alpha_i}{\alpha_i^H}\right)^2} \rightarrow \min \quad (3.1)$$

$$\sum_{i=1}^n \alpha_i \geq b_j, \quad (j = \overline{1, m}) \quad (3.2)$$

$$\alpha_i \geq 0, \quad (i = \overline{1, n}), \quad (3.3)$$

де α_i – фінансові коефіцієнти, які визначаються співвідношенням складових балансу ($i = \overline{1, n}$) (наприклад: коефіцієнт фінансової стабільності - співвідношення власного капіталу та залученого капіталу; коефіцієнт фінансового левериджу - співвідношення довгострокових зобов'язань та власного капіталу та ін.); α_i^H - нормативні значення фінансових коефіцієнтів ($i = \overline{1, n}$); b_j – мінімально допустимі величини необхідних співвідношень певних складових бухгалтерського балансу, а також умов стабільності фінансового стану (наприклад: величина відношення необоротних активів до запасів та витрат; дебіторської заборгованості до грошових коштів та ін.).

Економічний зміст задачі, за допомогою якої описується модель (3.2) - (3.3), полягає у виявленні таких оптимальних показників структури бухгалтерського балансу, які забезпечують найменше відхилення від нормативних (або, ураховуючи власну зацікавленість, наперед заданих) значень фінансових коефіцієнтів.

Лінеаризація цільової функції (3.2) дозволила вирішити задачу (3.2) - (3.3.) методами лінійного програмування та побудувати двоїсту задачу (3.4) - (3.6) для проведення пост оптимального аналізу.

$$\Delta^{-1} \left(\sum_{i=1}^n \frac{\delta_i}{\alpha_i^H} + \sum_{i=1}^n \frac{\delta_i^2}{(\alpha_i^H)^2} \right) + \sum_{j=1}^m y_j b_j \rightarrow \max \quad (3.4)$$

$$\sum_{j=1}^m y_j \geq -\Delta^{-1} \frac{\delta_i}{(\alpha_i^H)^2}, \quad (i = \overline{1, n}) \quad (3.5)$$

$$y_j \geq 0. \quad (j = \overline{1, m}), \quad (3.6)$$

де $\Delta = \sqrt{\sum_{i=1}^n \left(\frac{\delta_i}{\alpha_i^H} \right)^2}$, δ_i ($i = \overline{1, n}$) - допустиме відхилення при лінеаризації(3.2).

Оптимальне рішення $\alpha^* = (\alpha_1^*, \alpha_2^*, \Delta, \alpha_n^*)$ задачі (3.2) - (3.3.) задає оптимальну (згідно з обраним критерієм і заданими нормативними

значеннями фінансових коефіцієнтів) структуру співвідношення між розділами і статтями балансу. Оптимальне рішення $y_j^* = (y_1^*, y_2^*, \Lambda, y_m^*)$ двоїстої задачі (3.4) – (3.6) є маргінальними оцінками обмежень (3.3) і дає змогу виявити такі складові бухгалтерського балансу, зміна яких може наблизити значення фінансових коефіцієнтів до нормативних меж, і показує, на скільки зміниться оптимальна величина функціоналу (3.2) при зміні на одиницю фінансових показників, які визначаються співвідношенням структурних складових бухгалтерського балансу» [74].

В результаті дослідження наявних підсумкових показників фінансового стану підприємства, вченими адаптовані з національними стандартами обліку та пропонуються до впровадження у виробництво численні багатofакторні мультиплікативні моделі рентабельності та стійкості економічного зростання. Відібрані науковцями моделі певною мірою обумовлюють результативність використання активів, власного та позикового капіталу підприємства, а також застосовуються як квантифікаційні величини інтегральних оцінок фінансового стану підприємств.

Впровадження, аналіз пропонованих моделей базуючись на спостереженнях масиву даних, що включаються в категорію часових рядів, успішно обчислюються за допомогою алгоритмів та програмного забезпечення, які описано у цій роботі, а ще й підтверджено практичними розрахунками.

Більшість теоретичних гіпотез, які описані в методиках, дійсно можуть використовуватися підприємствами будь-якої форми власності та виду економічної діяльності задля аналізу та обґрунтування фінансового стану.

Абсолютно ліквідним ми рахуємо баланс, коли виконані усі умови:

$$A_1 \geq \Pi_1, \quad (3.7)$$

$$A_2 \geq \Pi_2, \quad (3.8)$$

$$A_3 \geq \Pi_3, \quad (3.9)$$

$$A_4 \leq \Pi_4, \quad (3.10)$$

$$A_1 + A_2 + A_3 \geq 1,5 * (\Pi_1 + \Pi_2), \quad (3.11)$$

$$A_1 + A_2 + A_3 \leq 2 * (\Pi_1 + \Pi_2), \quad (3.12)$$

$$A_1 + A_2 \geq 1 * (\Pi_1 + \Pi_2), \quad (3.13)$$

$$A_1 + A_2 \leq 2 * (\Pi_1 + \Pi_2), \quad (3.14)$$

$$A_1 \geq 0,2 * (\Pi_1 + \Pi_2), \quad (3.15)$$

$$A_1 \leq 0,35 * (\Pi_1 + \Pi_2), \quad (3.16)$$

$$A_1 + A_2 + A_3 + A_4 \geq 2 * (\Pi_1 + \Pi_2 + \Pi_3), \quad (3.17)$$

$$\Pi_4 - A_4 \geq 0,5 * A_3, \quad (3.18)$$

Цільова функція формує задачу, що має бути вирішена шляхом оптимізації та найчастіше врахує певні обмеження. Обмеження охоплює види:

- шляхом нерівностей ($x > 0$, $x \leq 0$ и т.п.);
- шляхом рівнянь ($x = 0$).

Число обмежень, вочевидь є меншою, аніж число змінних. Є Лінійні вирази - це цільова функція та система обмежень в задачі.

Розрахунки значень, по яким задається максимальний (мінімальний) показник, виконується функціями надстройки «Пошук рішення». Одним із критеріїв використання вказаної надстройки - пошук найоптимальнішого значення в комірці. Комірки пов'язуються формулою листа Excel. Надстройка допомагає в пошуці найбільш оптимального значення для вказаного показника. Умови ліквідності балансу були обрані як обмеження при побудові оптимізаційної моделі. Модель побудована за допомогою середовища MS Excel.

Обчислення показників у діапазані з 2016 по 2020 роки доказали, що оптимальне розподілення активів та пасивів СТОВ «Дніпро-Н» стане таким, як в табл. 3.1.

Якщо порівняти фактичні показники з оптимальними показниками, маємо те, що реальний показник грошових коштів суттєво є меншим за

оптимальний в усіх роках. Дебіторська заборгованість та обсяг готової продукції наближуються до оптимального, але все ще є меншими від останнього.

Структура фактичних обсягів активів СТОВ «Дніпро-Н» за 2020 рік наведена на рис. 3.1.

Оцінка структури активів показала, що найбільша питома вага - це основні засоби підприємства 59,6 %, найменша – це грошові кошти.

Таблиця 3.1

Дані СТОВ «Дніпро-Н», розраховані з використанням оптимальної моделі

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.
A1	1613,16	1398,83	1260	1539,3	1449,12
A2	2995,86	2597,833	3540	2858,7	2691,22
A3	4609,01	3996,67	2400	4398	4140,53
A4	4609,01	3996,67	4800	4398	4140,33
П1	1613,16	1398,83	1260	1539,3	1449,117
П2	2995,86	2597,83	2340	2858,7	2691,217
П3	2304,5	1998,33	2400	2199	2070,167
П4	6913,5	5995	6000	6597	6210,5

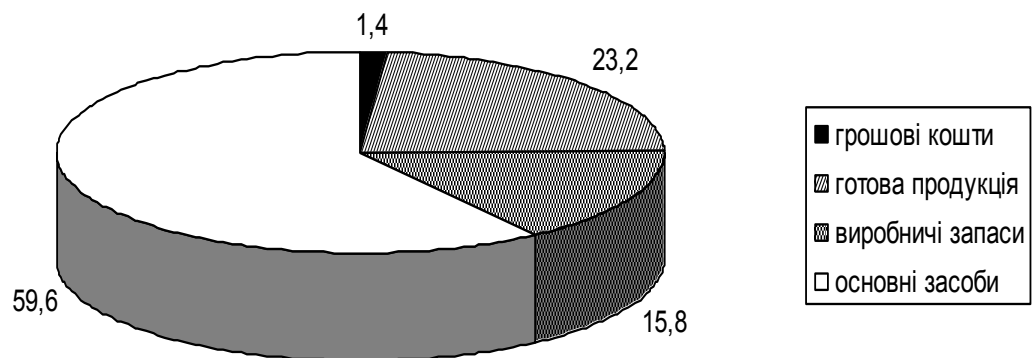

Рис. 3.1. Структура активів СТОВ «Дніпро-Н», %

Оптимальна структура активів СТОВ «Дніпро-Н», представлена на рисунку 3.2. Аналіз оптимальної структури показує, що частка основних засобів має складати 33,3 %, грошові кошти - 11,7 %.

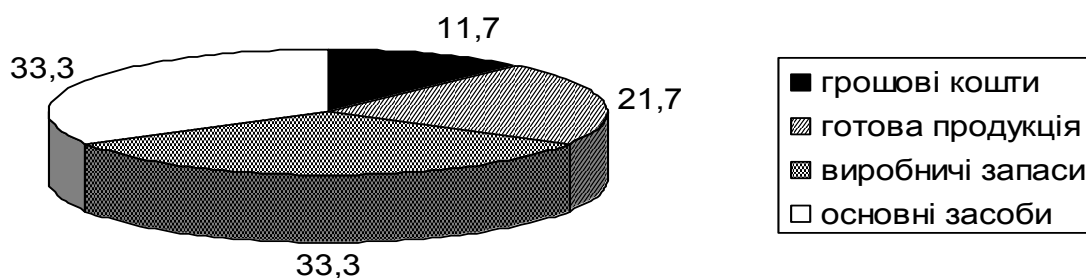

Рис. 3.2. Оптимальна структура активів СТОВ «Дніпро-Н», %

Наближення фактичних активів до оптимальних дозволить зафіксувати коефіцієнт платоспроможності - 1,18.

Нами запропоновано, для того, щоб забезпечити абсолютної ліквідності балансу СТОВ «Дніпро-Н», необхідно покращити роботу відділу збуту підприємства, також продовжувати вжиття заходів зі зменшення дебіторської заборгованості. Щодо збільшення залишків грошових коштів та їх еквівалентів, бажано провести реструктуризацію основних засобів та нематеріальних активів, яка дозволить зменшити їх балансову вартість вдвічі. Джерелами проросту фінансових активів підприємства можуть стати короткострокові позики комерційних банків.

3.2. Управління ліквідністю шляхом прогнозування балансу СТОВ «Дніпро-Н»

Задля підсумовування раніше аналізованої інформації нами складено прогнозний баланс на 2021 р.

Ціллю прогнозного балансу є одержання наступної інформації:

- встановлення можливих негативних для підприємства фінансових наслідків рішень, які прийняті в запланованому періоді;
- перевірка правильності формування бюджету грошових ресурсів, їх руху (з використанням математичного підходу);
- проведення прогнозованого аналізу фінансового стану підприємства наприкінці розрахункового періоду, базуючись на розрахункові запланованих коефіцієнтів платоспроможності та ліквідності, враховуючи вимоги фінансового ринку;
- виокремлення та структуризація майбутніх джерел фінансових ресурсів та зобов'язань на підприємстві.

Отже, маючи дані балансу СТОВ «Дніпро-Н» складемо прогнозований баланс на 2021 рік, застосувавши таку методику.

1. На початку визначимо темп росту чистого доходу, використовуючи дані 2016-2020 року по формулі:

$$TR_{\text{ЧД}} = \sqrt[n-1]{\frac{\text{ЧД}_{2020}}{\text{ЧД}_{2019}} \times \frac{\text{ЧД}_{2019}}{\text{ЧД}_{2018}} \times \frac{\text{ЧД}_{2018}}{\text{ЧД}_{2017}} \times \frac{\text{ЧД}_{2017}}{\text{ЧД}_{2016}}} \quad (3.11)$$

$$TR_{\text{ЧД}} = \sqrt[5]{\frac{39818}{21437} \times \frac{21437}{15426} \times \frac{15426}{14377} \times \frac{14377}{17109}} = 2,32.$$

Темп приросту чистого доходу становить 2,32.

2. Обчислимо прогнозований показник чистого доходу реалізованої продукції:

$$(39818 \times 2,32) / 100\% = 923,78 \text{ тис. грн.}$$

3. Обчислимо прогнозований показник собівартості реалізованої продукції:

$$(19164 \times 2,32) / 100\% = 444,60 \text{ тис. грн.}$$

4. Для обчислення валюти прогнозованого балансу, визначимося з темпом приросту валюти балансу:

$$(27308 \times 100\%) / 11427 = 238,98 \%$$

$$(27308 \times 238,98) / 100\% = 65260,66 \text{ тис. грн}$$

5. Обчислимо прогнозовану суму необоротних активів шляхом множення прогнозованого показника валюти балансу й питомої частки необоротних активів:

$$(13109 \times 100\%) / 9776 = 134,09 \%,$$

$$(65260,66 \times 64,5\%) / 100\% = 42370,66 \text{ тис. грн,}$$

$$100\% - 64,5\% = 35,5\% - \text{оборотні активи.}$$

6. Прогнозований розмір оборотних активів, обчислимо через множення прогнозованого показника валюти балансу й питомої частки оборотних активів:

$$(65260,66 \times 35,5\%) / 100\% = 22890,00 \text{ тис. грн.}$$

7. Обчислимо прогнозований показник виробничих запасів:

$$(3630 \times 2,32\%) / 100\% = 84,21 \text{ тис. грн.}$$

8. Обчислимо суму прогнозованого показника грошових коштів й заборгованості від дебіторів:

$$22890,00 - 18689,00 = 4201 \text{ тис. грн.}$$

9. Обчислимо суму прогнозованого показника необоротних активів й запасів:

$$19160,00 + 18689,00 = 37849,00 \text{ тис. грн.}$$

10. Обчислимо прогнозний показник власного капіталу й довгострокових зобов'язань враховуючи коефіцієнт фінансової стійкості = 1:

$$19429,66 + 18689,00 = 38118,66 \text{ тис. грн.}$$

11. Обчислимо прогнозований показник поточних зобов'язань:

$$65260,66 - 38118,66 = 27142,00 \text{ тис. грн.}$$

12. Обчислимо прогнозований показник грошових коштів прогнозованого балансу враховуючи коефіцієнт абсолютної ліквідності = 0,2:

$$527 \times 0,2 = 1054,00 \text{ тис. грн.}$$

13. Обчислимо прогнозований показник дебіторської заборгованості:

$$4201 - 1054,00 = 3147,00 \text{ тис. грн.}$$

14. Обчислимо прогнозований показник кредиторської заборгованості враховуючи час обороту кредиторської заборгованості, який має перевищувати час обороту дебіторської заборгованості мінімум на 1 день. Термін обороту дебіторської заборгованості приймемо 24 дні:

$$(24 \times 444,60) / 360 = 29,64 \text{ тис. грн.}$$

15. Обчислимо прогнозований показник короткострокових кредитів комерційних банків:

$$765,00 - 29,64 = 735,36 \text{ тис. грн.}$$

16. Обчислимо прогнозований показник власного капіталу підприємства враховуючи його значення на рівні 50% від валюти балансу:

$$65260,66 \times 0,5 = 59007,33 \text{ тис. грн.}$$

17. Обчислимо прогнозований показник довгострокових зобов'язань:

$$32630,33 - 38118,00 = -5488,33 \text{ тис. грн.}$$

Враховуючи проведені нами розрахунки складемо прогнозний баланс підприємства СТОВ «Дніпро-Н» на 2021 рік. Прогнозний баланс узагальнено в табл. 3.2.

Якість управління ліквідністю і платоспроможністю СТОВ «Дніпро-Н» під час його функціонування найбільш точно окреслюють показники рентабельності, які свідчать про ступінь віддачі вкладених коштів чи міру користування наявними ресурсами під час виробництва, реалізації та збуту товарів, робіт та послуг. Тому підвищення значень рентабельності підприємства головним чином пов'язано зі збільшенням чистого прибутку, який лишається на підприємстві після перерахування податкових платежів. Це доводить той факт, що за умов ринкової економіки чистий прибуток є

вирішальним резервом задля економічного та соціального розвитку підприємства.

Таблиця 3.2

Прогнозний баланс СТОВ «Дніпро-Н»

Актив	2016 р.	2021 р.	Пасив	2016 р.	2021 р.
Необоротні активи	13109,00	42370,66	Власний капітал	37838,00	59007,33
Оборотні активи	25321,00	22890,00	Довгострокові зобов'язання	32,00	(5488,33)
– запаси	18519,00	18689,00	Поточні зобов'язання	560,00	765,00
– грошові кошти та їх еквіваленти	3212,00	1054,00	– короткострокові кредити банків	347,00	735,36
– дебіторська заборгованість	32444,00	3147,00	– кредиторська заборгованість	213,00	29,64
Баланс	38430,00	65260,66	Баланс	38430,00	65260,66

Для того, щоб підвищувалась ліквідність підприємства необхідно керувати підприємством для підвищення прибутку, рентабельності виробничо-господарської діяльності. Виділемо наступні необхідні заходи для цього:

- збільшення обсягів виробництва й реалізації товарів, робіт, послуг;
- проведення заходів спрямованих на удосконалення та збільшення продуктивності праці робітників;
- скорочення витрат, направлених на виробництво (реалізацію) продукції, що в кінцевому випадку зменшить її ж собівартість;
- використання потенціалу, наявного у підприємства, з максимальною віддачею, в тому числі й фінансових ресурсів;
- запроваджувати ефективну цінову політику, використовуючи ринкові важелі - вільні (договірні) ціни;

– виважено та безпечно підходити до оформлення та підписання договірних відносин з постачальниками, посередниками, покупцями;

– ефективно вкладення одержаного чистого прибутку задля досягнення оптимального ефекту.

Останні три заходи, головним чином, покладено в обов'язки економістів, бухгалтерів, фінансистів підприємства та залежить від їх кваліфікації та сумлінності.

Використавши дані табл. 3.2 спрогнозуємо значення ліквідності на 2021 рік та порівняємо в динаміці, згрупувавши в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Динаміка прогнозованих показників ліквідності СТОВ «Дніпро-Н»

Показник	2016 р.	2021 р.	Відношення 2016 р. до 2021 р., %
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,231	2,011	163,4
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,071	0,512	збільшення в 7 разів
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,021	0,382	315,7

Отже, найвагомішими перспективними напрямками підвищення ліквідності та платоспроможності СТОВ «Дніпро-Н» вважаємо наступні:

– підвищувати якість вироблюваної продукції, її конкурентоспроможність на ринку. Можливо це досягнути шляхом пониження собівартості, придбавати сорти продукції, районовані для місця, на якому будуть вирощувати;

– знизити собівартість окремих видів продукції через зниження матеріаломісткості, трудомісткості, збільшення фондівіддачі;

– збільшити прибутковість (прибуток від збуту продукції) підприємства через збільшення об'ємів виробництва та реалізації, покращення структури і якості продукції;

– збільшити кінцевий балансовий прибуток через зниження собівартості реалізованої продукції завдяки усуненню втрат від логістичної складової та інших не реалізаційних заходів.

3.3. Формування перспективних напрямів управління ліквідністю

Ліквідність (платоспроможність) підприємства характеризується стимулюванням не тільки внутрішніх факторів, а й зовнішніх. До зовнішніх чинників відносять: глобальний стан економіки, її структура, державна бюджетна та податкова політика, відсоткова та амортизаційна політика, становище ринку і т. д. Розглядати прецеденти неплатежів тільки позицію керівництва підприємства абсолютно не виправдано. По суті неплатежі являють собою спрямування підприємства компенсувати недостачу оборотних коштів [47].

Для оперативного внутрішнього аналізу поточної платоспроможності, добового контролю за нарахуванням грошових коштів від реалізації продукції, погашення дебіторської заборгованості та іншими нарахуваннями грошових коштів, а також задля контролю за проведенням платіжних зобов'язань перед постачальниками, банками та іншими кредиторами формується платіжний календар, в якому, з однієї сторони, сумують готівку та очікувані платіжні грошові кошти, а з іншої - платіжні зобов'язання на даний період (1, 5, 10, 15 днів, 1 міс).

Оперативний платіжний календар формується на підставі первинних документів щодо відвантаження і реалізації товарів, про купівлю засобів виробництва, документів про розрахунки з оплати праці, на видачу авансів робітникам, довідок-виписок з рахунків банків та інших [49].

Поточну платоспроможність визначають шляхом порівняння платіжних коштів на певну дату та платіжними зобов'язаннями на цю ж дату. Найкращий варіант, коли коефіцієнт складає одиницю або більше.

Знижений рівень платоспроможності, який ґрунтується на недостатці готівки та наявності прострочених платежів, має вірогідність випадковості (тимчасовим) та хронічним (тривалим). Таким чином, проводячи аналіз стану платоспроможності підприємства, необхідно звертати увагу на причини фінансових труднощів, частоту їх утворення і тривалість прострочених боргів [77].

Чинниками неплатоспроможності бувають:

а) недотримання плану по виробництву та збуту продукції, збільшення собівартості, недотримання плану прибутку та і як результат недостача власних джерел самофінансування підприємства;

б) невірне користування оборотним капіталом: відтягнення грошових коштів у дебіторську заборгованість, акумулювання в надпланові запаси та на інші цілі, що тимчасово не мають джерел фінансування;

в) інколи чинником неплатоспроможності являється не безгосподарність підприємства, а неспроможність його клієнтів;

г) досить високий рівень оподаткування, штрафних санкцій за несплату податків також являється одним з чинників неплатоспроможності суб'єкта господарювання.

Першочергово потрібно зафіксувати виконання плану з надходження грошових коштів від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності та з'ясувати причини відхилення від плану. Найбільшу увагу потрібно звернути на використання грошових коштів, тому що при виконанні доходної частини бюджету підприємства перевитрати та нерациональне користування грошовими коштами призведуть до фінансових ускладнень [67].

Видаткова частина фінансового бюджету підприємства аналізується по кожній певній статті із висвітленням чинників перевитрат, що може бути виправданим або невиправданим. За результатами аналізу мають бути знайдені резерви збільшення планомірного припливу грошових коштів для забезпечення стійкої платоспроможності підприємства в перспективі.

На протязі періоду аналізування необхідно також виявити, чи існують достатні доходи для сплати процентів по позиковому капіталу [29]. Ресурсом для їх сплати є загальний обсяг бруто-прибутку (до виплати процентів та податків). Аби кредит та позики вважати безпечними, бруто-прибуток, на думку багатьох вчених-аналітиків, повинна в 3-4 рази перебільшувати вимоги з виплати відсотків.

Контролювати поточну платоспроможність, оперативно ухвалювати коригувальні заходи для її стабілізації дозволяє інформація про рух грошових коштів і виконання бюджету за припливом і відтоком грошових ресурсів. Кредитори та інвестори можуть міркувати про здатність підприємства генерувати грошові ресурси, балансувати та синхронізувати грошові потоки.

Ліквідність та рівень платоспроможності підприємства зкорочується при дефіцитному грошовому потоці, що призведе до збільшення простроченої заборгованості підприємства за кредитами банку, постачальникам, персоналу з оплати праці [57].

При надлишковому грошовому потоці виникає втрата реальної вартості тимчасово вільних грошових коштів в результаті інфляції, призупиняється оборотність капіталу через простій грошових коштів, втрачається частка ймовірного доходу у зв'язку з упущеною вигодою від прибуткового розташування грошових коштів в операційному чи інвестиційному процесі.

Для здобуття збалансованості дефіцитного грошового потоку в короткостроковому періоді формують заходи щодо пришвидшення залучення грошових коштів та скорочення терміну їх виплат.

Заходи щодо пришвидшення залучення грошових коштів:

- 1) забезпечення часткової чи повної передплати за продукцію, яка користується великим попитом на ринку;
- 2) зменшення періоду надання товарного кредиту покупцям;
- 3) зростання обсягу цінкових знижок під час реалізації продукції за готівку;

- 4) пришвидшення інкасації простроченої дебіторської заборгованості;
- 5) користування сучасними формами реінвестування дебіторської заборгованості.

Заходи щодо сповільнення виплат грошових коштів:

- 1) зростання щодо узгодженості з постачальниками періодів надання підприємству товарного кредиту;
- 2) застосування флоута (терміну проходження виписаних платіжних документів до терміну їх сплати) для сповільнення інкасації власних платіжних документів;
- 3) купівля довгострокових активів на умовах лізингу;
- 4) реструктуризація одержаних кредитів шляхом реформування короткострокових у довгострокові.

Таким чином запропоновані заходи, покращуючи рівень абсолютної платоспроможності підприємства в короткостроковому періоді, створюють проблеми дефіцитності грошових потоків в майбутньому періоді, то одночасно повинні бути сформовані заходи щодо збалансованості дефіцитного грошового потоку в довгостроковому періоді [47].

Заходи щодо збільшення позитивного грошового потоку в довгостерміновому періоді:

- 1) ще одна емісія акцій;
- 2) ще один випуск облігаційної позики;
- 3) приваблення довгострокових кредитів;
- 4) приваблення стратегічних інвесторів;
- 5) релізація чи передача в лізинг основних засобів, які вже потрібні.
- 6) релізація або здача в лізинг основних засобів, які не використовуються.

Заходи спрямовані на зниження негативного грошового потоку в довгостроковому періоді:

- 1) скорочення обсягу постійних витрат підприємства;
- 2) зниження суми реальних інвестицій;

3) зниження суми фінансових інвестицій;

Методи оптимізації надмірного грошового потоку поєднані в основному з активізацією інвестиційної діяльності підприємства, яка спрямована:

- на передчасне погашення довгострокових кредитів банку;
- зростання суми реальних інвестицій;
- зростання суми фінансових інвестицій.

Синхронізація грошових потоків має бути направлена на витіснення сезонних та циклічних відмінностей у створенні як позитивних, так і негативних грошових потоків, а також на оптимізацію середніх залишків готівки [34].

Кінцевою фазою оптимізації являється забезпечення умов максимізації чистого грошового потоку підприємства, підвищення якого гарантує покращення рівня самофінансування підприємства, скорочує залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Зростання обсягу чистого грошового потоку забезпечується за рахунок наступних факторів:

- скорочення обсягу постійних витрат підприємства;
- зменшення рівня змінних витрат;
- здійснення результативної податкової політики;
- застосування методу прискореної амортизації;
- перепродажу основних засобів, нематеріальних активів і запасів, які не використовуються;
- зміцнення претензійної роботи з ціллю повного та своєчасного стягнення штрафних санкцій і дебіторської заборгованості.

Наслідки оптимізації грошових потоків мають знаходитись у фінансовому плані підприємства на календарний рік з розбивкою по кварталах та місяцях.

Проаналізувавши ліквідність і платоспроможності СТОВ «Дніпро-Н», можна зробити висновок, що на момент проведення аналізу, баланс підприємства є не зовсім ліквідним.

Можливі варіанти розвитку подій, наприклад, керівництву підприємства потрібно підвищувати обсяги продажів, за рахунок зменшення ціни та покращення якості продукції, яка випускається. Доречно впровадити систему ведення платіжного календаря для бухгалтерського складу.

Вивільнити грошові кошти за рахунок реалізації вільних активів. Користуватися вторинними джерелами погашення боргу.

Оптимізувати становище оборотних коштів з ціллю не допустити незадовільної структури балансу.

Намагатися підтримувати оборотність запасів та дебіторської заборгованості на досить високому рівні.

Для пришвидшення оборотності активів, в довгостроковій перспективі, необхідно здавати в оренду обладнання, яке не використовується [70].

Якщо йдеться про управління фінансами підприємства, то під процесом маємо розуміти одержання фінансових результатів в якості виручки чи приваблення позикових коштів та розподіл їх між об'єктами їх використання, а також зазначення часових інтервалів, в яких такі ресурси будуть залучені та використані. Комплексна система управління фінансами має забезпечувати функціонування та взаємозв'язок всіх рівнів управління: стратегічного, тактичного та оперативного.

Рішення, які ухваляються на стратегічному рівні, направлені на досягнення основних цілей підприємства та стосуються, перш за все, довгострокових вкладень та методів їх фінансування, а також істотних змін у структурі підприємства [27].

Фінансові ресурси мають використовуватись таким чином, щоб відношення короткострокової заборгованості до оборотного капіталу підтримувалося на рівні, потрібному для гарантування стабільної роботи підприємства.

Оперативне управління фінансами направлене на практичне здійснення тих рішень, які були ухвалені на тактичному рівні. Місячний план руху коштів створюється таким чином, що надходження та витрачання платіжних засобів в ньому збалансовані (абсолютна ліквідність) [40].

На відміну від інструментів стратегічного та тактичного рівнів, інструменти оперативного управління фінансами мають гарантувати не тільки зв'язок з колишнім рівнем, а й безперервність процесу управління.

Отже, щоденно ухвалюючи рішення та оперативно управляючи фінансовими ресурсами, менеджери мають досягати плани, що встановлюються як найліпші шляхи досягнення тактичних та стратегічних цілей, і при цьому не допускати значних коливань рівня абсолютної ліквідності [71].

Таким чином, для покращення ефективного використання фінансових коштів підприємства потрібно ухвалити заходи, що сприятимуть зростанню прибутку, скороченню вартості матеріальних активів і дебіторської заборгованості, а також оптимізації структури капіталу підприємства.

Для поліпшення показників ліквідності та платоспроможності підприємства запропонуємо такі заходи:

1. Задля покращення показників ліквідності і платоспроможності підприємства пропонується ввести процес управління запасами підприємства, щоб оптимізувати запаси матеріалів, незавершене виробництва у готову продукції. Безпосередня оптимізація кількості запасів вплине на перерозподілення обігових коштів підприємства, і, як результат, - очікуване зростання розмірів ліквідних грошових коштів та зменшення розмірів виробничих запасів, що є неліквідом.

2. Аналіз активів підприємства дозволить винайти негативні моменти, спричинені зростанням дебіторської заборгованості підприємства.

3. До речі, задля ще більш стрімкого підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємству бажано спланувати власну

фінансову діяльність й періодично контролювати виконання фінансових планів [50].

Висновки до розділу 3

1. Для забезпечення абсолютної ліквідності балансу СТОВ «Дніпро-Н», необхідно покращити роботу відділу збуту підприємства, також продовжувати вжиття заходів зі зменшення дебіторської заборгованості. Щодо збільшення залишків грошових коштів та їх еквівалентів, бажано провести реструктуризацію основних засобів та нематеріальних активів, яка дозволить зменшити їх балансову вартість вдвічі. Джерелами проросту фінансових активів підприємства можуть стати короткострокові позики комерційних банків.

2. Ціллю прогностичного балансу є одержання наступної інформації: встановлення можливих негативних для підприємства фінансових наслідків рішень, які прийняті в запланованому періоді; перевірка правильності формування бюджету грошових ресурсів, їх руху (з використанням математичного підходу); проведення прогнозованого аналізу фінансового стану підприємства наприкінці розрахункового періоду, базуючись на розрахункові запланованих коефіцієнтів платоспроможності та ліквідності, враховуючи вимоги фінансового ринку; виокремлення та структуризація майбутніх джерел фінансових ресурсів та зобов'язань на підприємстві.

3. Якість управління ліквідністю і платоспроможністю СТОВ «Дніпро-Н» під час його функціонування найбільш точно окреслюють показники рентабельності, які свідчать про ступінь віддачі вкладених коштів чи міру користування наявними ресурсами під час виробництва, реалізації та збуту товарів, робіт та послуг. Тому підвищення значень рентабельності підприємства головним чином пов'язано зі збільшенням чистого прибутку, який лишається на підприємстві після перерахування податкових платежів.

Це доводить той факт, що за умов ринкової економіки чистий прибуток є вирішальним резервом задля економічного та соціального розвитку підприємства.

4. Задля покращення показників ліквідності і платоспроможності підприємства пропонується ввести процес управління запасами підприємства, щоб оптимізувати запаси матеріалів, незавершене виробництва у готову продукції. Безпосередня оптимізація кількості запасів вплине на перерозподілення обігових коштів підприємства, і, як результат, - очікуване зростання розмірів ліквідних грошових коштів та зменшення розмірів виробничих запасів, що є неліквідом.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В результаті проведених досліджень щодо оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства СТОВ «Дніпро-Н» можна зробити наступні висновки:

1. Вітчизняна фінансово-економічна теорія та практика не дійшла однакового поняття сутності та системи оцінок дефініцій ліквідності підприємства та його платоспроможності. Зрозуміло, що дефініції платоспроможності та ліквідності є взаємопов'язаними, хоча не тотожними.

2. Платоспроможність є здатністю підприємства сплатити за свої короткострокові зобов'язання гарантованою та наявною сумою грошових коштів і їх еквівалентів. Таким чином, ми вважаємо реальним існування відмінностей у підприємства між змістом ліквідності та його платоспроможності.

3. Під «ліквідністю будь-якого активу розуміють його спроможність до трансформування у грошові засоби, а ступінь ліквідності визначається тривалістю тимчасового періоду, впродовж якого ця трансформація може бути виконана. Якщо період займає короткий проміжок часу, то ліквідність такого виду активів вища».

4. Класифікацію слід доповнити характеристикою платоспроможності відповідно до джерел фінансування, а саме формування через внутрішні чи зовнішні джерела. Внутрішня платоспроможність формується за умов зворотного притоку платіжних засобів й через самофінансування (надлишок коштів та накопичення прибутку), а зовнішня платоспроможність формується через приріст власного капіталу підприємства.

5. Управління ліквідністю й платоспроможністю підприємства - це відповідальна складова менеджерської діяльності. Завдяки цій складові втілюється мета діяльності підприємства – досягнення максимального прибутку та рентабельності активів, забезпечення стабільного стійкого

фінансового стану підприємства та винайдення механізмів задля їх покращення.

6. Методичні підходи з оцінювання ліквідності та/або платоспроможності підприємств об'єднано за такими напрямками: щодо занурення в оцінку: експрес-аналіз й фундаментальний (уточнений) аналіз; щодо надходження вихідної інформації: спираючись на форми фінансової звітності; базуючись на фінансовому плануванні, використовуючи комплекс вказаних джерел та форм оперативного й управлінського обліків; щодо вартісної оцінки активів і/або пасивів: беручи за основу оцінку майна підприємства або базуючись на індивідуальній оцінці певних їх елементів; базуючись на ліквідаційних оцінюваннях, роздрібних або ринкових цінах; щодо врахування фактору часу: постійні й в русі; на поточний момент й на перспективу (на майбутнє); щодо структури активів й пасивів підприємства.

7. Розглянувши важливі фінансові коефіцієнти та показники, які окреслюють фінансово-господарську діяльність і вказують на майбутній розвиток СТОВ «Дніпро-Н», маємо сучасне господарство, що постійно вдосконалює власну фінансово-господарську діяльність, з ціллю відстояти лідируючі позиції на ринку сільськогосподарської продукції, постійно підвищуючи якість продукції.

8. У 2020 році порівняно з 2016, коефіцієнт поточної ліквідності збільшився на 30,83 в. п. за рахунок збільшення поточних активів та зменшення поточних пасивів. Коефіцієнт абсолютної ліквідності характеризує частку поточних зобов'язань, які погашаються миттєво, коефіцієнт збільшився на 5,46 в. п. за рахунок збільшення коштів на підприємстві та збільшення пасивів. Коефіцієнт швидкої ліквідності у 2020 році до 2016 року збільшився на 11,18 в. п.

9. У підприємства зростає заборгованість за товари, роботи, послуги. Найвищі показники сягнули в 2019-2020 роках, відповідно 2070 та 5846 тис. грн. Зростає поточна кредиторська заборгованість перед бюджетом з 2017 року, за рахунок того, що підприємство стало менше реалізувати свою

продукцію та зменшився товарообіг підприємства. У 2017 р. та 2020 р. має місце заборгованість кредиторська зі страхування. В 2017-2018 та 2020 роках відзначаємо кредиторську заборгованість з оплати праці.

Для вдосконалення системи показників ліквідності й платоспроможності господарства нами запропоновані наступні заходи:

1. Ціллю прогностного балансу є одержання наступної інформації: встановлення можливих негативних для підприємства фінансових наслідків рішень, які прийняті в запланованому періоді; перевірка правильності формування бюджету грошових ресурсів, їх руху (з використанням математичного підходу); проведення прогнозованого аналізу фінансового стану підприємства наприкінці розрахункового періоду, базуючись на розрахункові запланованих коефіцієнтів платоспроможності та ліквідності, враховуючи вимоги фінансового ринку; виокремлення та структуризація майбутніх джерел фінансових ресурсів та зобов'язань на підприємстві.

2. Для забезпечення абсолютної ліквідності балансу СТОВ «Дніпро-Н», необхідно покращити роботу відділу збуту підприємства, також продовжувати вжиття заходів зі зменшення дебіторської заборгованості. Щодо збільшення залишків грошових коштів та їх еквівалентів, бажано провести реструктуризацію основних засобів та нематеріальних активів, яка дозволить зменшити їх балансову вартість вдвічі. Джерелами проросту фінансових активів підприємства можуть стати короткострокові позики комерційних банків.

3. Якість управління ліквідністю і платоспроможністю СТОВ «Дніпро-Н» під час його функціонування найбільш точно окреслюють показники рентабельності, які свідчать про ступінь віддачі вкладених коштів чи міру користування наявними ресурсами під час виробництва, реалізації та збуту товарів, робіт та послуг. Тому підвищення значень рентабельності підприємства головним чином пов'язано зі збільшенням чистого прибутку, який лишається на підприємстві після перерахування податкових платежів.

Це доводить той факт, що за умов ринкової економіки чистий прибуток є вирішальним резервом задля економічного та соціального розвитку підприємства.

4. Задля покращення показників ліквідності і платоспроможності підприємства пропонується ввести процес управління запасами підприємства, щоб оптимізувати запаси матеріалів, незавершене виробництва у готову продукцію. Безпосередня оптимізація кількості запасів вплине на перерозподілення обігових коштів підприємства, і, як результат, - очікуване зростання розмірів ліквідних грошових коштів та зменшення розмірів виробничих запасів, що є неліквідом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антипенко Є. В., Ногіна С. М., Піддубна Ю. С. «Аналіз теоретичних аспектів ділової активності підприємства та існуючих підходів до її оцінювання. Сталий розвиток економіки. 2020. № 3. С. 76-80.
2. Аранчій В. І., Чумак В. Д., Смолянська О. Ю., Черненко Л. В. Фінансова діяльність підприємств: навч. посіб. К.: ВД «Професіонал», 2019. 240 с.
3. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз : теорія та практика : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2019. 328 с.
4. Бахмут О. А. Аналіз платоспроможності підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2019. № 4. С. 21-23.
5. Білик М. Д., Надточій С. І. Грошові потоки підприємств у мікро- та макроекономічному аспекті. Фінанси України. 2016. № 6. С.113-147.
6. Бланк І.О., Ситник Г. В. Управління фінансами підприємств : підручник. Київ нац.торг.-екон.ун-т.-К:КНТЕУ, 2019. 779 с.
7. Бугай В. З., Білий Є. Л. Удосконалення методичного підходу щодо оцінки поточної ліквідності балансу підприємства. Вісник Запорізького національного університету». 2019. № 1. С. 28-33.
8. Булович Т.В. Управління санаційною спроможністю підприємства як передумова його виживання. Вісник Хмельницького національного університету. 2019. № 4. С. 161-167.
9. Бутинець Ф. Ф. «Економічний аналіз: навч. посіб. Житомир: Рута, 2018. 680 с.
10. Ванієва А. Р. Оцінка ліквідності і платоспроможності підприємства. Формування ринкових відносин в Україні. 2018. № 8. С.52 -62.
11. Васьківська К. В., Гнатишин Л. Л. Значення платоспроможності підприємства в розвитку сільського господарства. Вісник Львівського державного аграрного університету. 2019. № 16. С. 5-12.

12. Васильчак С. В., Жидяк О. П. Основні підходи до організації фінансовими ресурсами підприємств. Економіка АПК. 2018. № 10. С. 184-200.
13. Власова Н. О., Круглова О. А., Безгінова Л. І. Фінанси підприємств: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2017. С. 271.
14. Власюк Н. І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Львів. Магнолія 2006, 2019. С. 328.
15. Вовк В. В., Бугай О. Ліквідність та платоспроможність: економічна суть та експертна оцінка. Галицький економічний вісник. 2020. № 3. С. 169-173.
16. Гайдуцький П. І. Про основні засади реформування системи державної підтримки сільського господарства та сільської території. Економіка АПК. 2019. № 11. С. 45–48.
17. Гайдуцький П. І. Формування та розвиток аграрного ринку. Економіка АПК. 2020. № 3. С. 13-21.
18. Галенко О. М., Булкот Г. В. Аналіз показників ліквідності та платоспроможності на підприємствах-банкрутах. Формування ринкових відносин в Україні. 2019. № 6. С. 47-53.
19. Горбатенко А.М. Оцінка платоспроможності підприємства в кризових умовах. Агросвіт. 2019. № 9. С. 89-90.
20. Давиденко Н. М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства. Актуальні проблеми економіки. 2019. № 2. С. 35-40.
21. Довбня С. Б., Ковель К. А. Модель комплексної оптимізації фінансування підприємства. Фінанси України. 2017. № 5. С. 134-141.
22. Дорошенко Н. М. Оцінка ліквідності та платоспроможності в контексті діагностики загального фінансового стану підприємства. Ефективна економіка. 2018. № 3. С. 23-25.

23. Економічний аналіз: навч. посіб. М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбатюк та ін.; За заг. ред. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. К.: КНЕУ, 2017. 412 с.
24. Журавльова Ю. Ю. Сутність платоспроможності підприємства. *Фінанси України*. 2018. №1. С. 116-120.
25. Журавльова Ю. В. Класифікація факторів впливу на платоспроможність підприємства. *Вісник КНТЕУ*. 2019. №4. С. 60- 67.
26. Засадна Х. О., Шурпенкова Р. К. Бухгалтерський облік основних господарських операцій у програмі 1С: Бухгалтерія 7.7»: навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2018. 237 с.
27. Карпунь І. Н. Управління фінансовою санацією підприємства : навч. посіб. Львів : Магнолія. 2018. 418 с.
28. Кірейцев Г. Г. Фінансовий «менеджмент»: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2019. 496 с.
29. Ковальчук Т. М. Оперативний аналіз в управлінні агропромисловим виробництвом : монографія. К.: ІАЕ. 2019. 168 с.
30. Копчак Ю. С. Оцінка і прогнозування неплатоспроможності підприємств: дис. канд. екон. наук: 08.06.01. Хмельницький, 2012. С. 218.
31. Кондратьев Н. Д. Проблемы экономической динамики. М.: Прогресс, 2018. 242 с.
32. Король В. А. Проблеми управління фінансами відкритих акціонерних товариств. *Фінанси України*. 2019. № 1. С. 113-119.
33. Косова Т., Роганова Г. Проблеми розподілу чистого грошового операційного потоку підприємства на прибуток та амортизацію. 2018. № 7. С. 57-64.
34. Котляр М. Л. Оцінка фінансової стійкості підприємства на базі аналітичних коефіцієнтів. *Фінанси України*. № 1. 2016. С. 113-117.
35. Лагун М. І. Методичні аспекти аналізу платоспроможності підприємства. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2019. №2. С. 52-62.

36. Лазаришина І. Д. Економічний аналіз: теорія, методологія. Тернопіль.: Центр учбової літератури, 2019. 434 с.
37. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія. К.: КНЕУ, 2019. 378 с.
38. Лігоненко Л. О. Управління грошовими потоками: навч. посіб. К.: КНТЕУ, 2016. С. 255.
39. Ліснічук О. А. Розрахунок санаційного потенціалу підприємства: зарубіжний досвід та вітчизняна практика. Інноваційна економіка. 2017. №5(31). С. 51-56.
40. Логвінова Т. Комплексна оцінка фінансово-економічного стану аграрних формувань. АПК: економіка і управління. 2019. № 2. С. 62-79.
41. Лук'янченко І. О. Управління обіговими коштами підприємства: дис. Канд. екон.» наук: 08.06.01. Х., 2010. 210 с.
42. Макарчук І. М. Платоспроможність і ліквідність аграрних підприємств. Фінанси України. 2019. № 3. С. 120-125.
43. Макарчук І. Основні «показники оцінки платоспроможності та ліквідності підприємств та методика їх визначення. Формування ринкових відносин в Україні. 2018. №7. С. 36-41.
44. Матвійчук А. Діагностика банкрутства підприємств. Економіка України. 2018. № 4. С. 20-27.
45. Марцин В. С. Надійність, платоспроможність та фінансова стійкість – основні складові фінансового стану підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2019. № 7. С. 26-30.
46. Марцин В. С. Планування як основна складова процесу фінансової діяльності. Фінанси України. 2019. № 4. С.23-31.
47. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посіб. К.: Вища шк., 2019. 278 с.
48. Мицак О. В. Ліквідність як елемент фінансового управління діяльністю підприємства. Фінанси України. 2019. № 10. С. 62-70.

49. Мних Є. В. Економічний аналіз: підручник. К.: Центр навч. літератури, 2014. 412 с.
50. Мних Є. В. Застосування рангових експертних оцінок при аналізі фінансового стану підприємства. Вісник КНТЕУ. 2018. № 3. С. 37-41.
51. Надточій С. І. Аналіз грошових потоків підприємства з використанням динамічної мультиплікативної оцінки їх ефективності та дослідження їх рядів динаміки як завершальні складові аналізу грошових потоків підприємства в системі управління ними. Формування ринкових відносин в Україні. 2017. № (63). С. 82-85.
52. Надточій С. І. Коефіцієнтний аналіз грошових потоків підприємства в аспекті управління ними. Формування ринкових відносин в Україні. 2019. № 7 (62). С. 8-12.
53. Носова Є. А. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства. Економіка. Проблеми економічного становлення. 2017. № 2. С. 58-64.
54. Оліфірова Ю. О. Бюджетування грошових коштів у системі управління підприємством: дис. канд. екон. наук: 08.06.01. Донецьк, 2019. 198 с.
55. Пернарівська О. В. Моделі прогнозування неплатоспроможності підприємств та проблеми їхнього використання в Україні. Фінанси та кредит. 2019. № 4 (22). С. 24-27.
56. Під'яблонський Л. М. Фінансовий стан переробних підприємств АПК в умовах ринку. Фінанси. 2019. № 4. С. 18-25.
57. Поддєрьогін А. М., Невмержицький Я. І. Ефективність управління грошовими потоками підприємства. Фінанси України. 2018. № 11. С. 119-127.
58. Пономаренко В. С., Тридід О. М., Кизим М. О. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи: монографія. Х.: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2019. 328 с.

59. Попович П. Я. Економічний аналіз та аудит на підприємстві: підручник. Тернопіль, 2019. 254 с.
60. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку і «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 // www.me.gov.ua.
61. Ремньова Л. М. Управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства як складова фінансового менеджменту. Актуальні проблеми економіки. 2016. №2 (32). С. 87-95.
62. Савицька Г. В. Аналіз господарської діяльності підприємства: підручник. М.: ИНФРА-М, 2018. . 425 с.
63. Савчук В. П. Управление финансами предприятия. М.: БИНОМ. Лаборатория знаний, 2009. 480 с.
64. Салига С. Я. Фінансовий аналіз: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 210 с.
65. Самойловський, А. Л. Комплексна оцінка фінансового стану страховки. Формування ринкових відносин в Україні». 2019. № 4. С. 7–10.
66. Саргіна В.С., Качула С.В. Формування методології управління ліквідністю сільськогосподарського підприємства. Наукові та прикладні аспекти удосконалення обліково-фінансового забезпечення підприємств в умовах нестійкої економіки (з нагоди 100-річчя з часу заснування Дніпровського державного аграрно-економічного університету) : колективна монографія / за заг. ред. І.П. Приходька, О.М. Губарик. Дніпро: Пороги, 2021. С. 173–183.
67. Саргіна В.С., Качула С.В. Бюджетний процес як предмет бюджетного менеджменту. Current trends in the development of science and practice: матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції. Haifa, Israel 2021. С. 48–50.
68. Саргіна В.С., Масюк Ю.В. Агрострахування: зарубіжний досвід та ресурси .Сучасні проблеми і перспективи економічної динаміки: матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих

учених та студентів (м. Умань, 18 листопада 2021 р.). Умань, 2021. С. 205-208.

69. Саргіна В.С., Масюк Ю.В. Організаційні засади управління інвестиційною діяльністю в аграрному секторі України. Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами: матеріали V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Київ, 17 листопада 2021 р.). Київ, 2021. С. 367-369.

70. Смачило В., «Дубровская Е. Управление дебиторской задолженностью. Финансовый директор. 2019. № 5. С. 47-53.

71. Смірнова П. В., Власова Н. О. Види ліквідності та платоспроможності підприємства. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: Зб. наук. пр. Вип. 1. Харків: ХДУХТ, 2017. С. 226-233.

72. Смирнова П. В. Интегральная и комплексная оценка ликвидности и платежеспособности предприятий розничной торговли. Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. пр. Вип. 241. Дніпропетровськ : ДНУ, 2019. С. 129-140.

73. Смірнова П. В., Власова Н. О. Використання власного оборотного капіталу в процесі оцінки ліквідності та платоспроможності підприємств торгівлі./Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: зб. наук. пр. Вип. 1 (7). Харків: ХДУХТ, 2019. С. 260-266.

74. Смірнова П. В., Власова Н. О. Угрупування поточних активів і пасивів з точки зору управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств торгівлі. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: Зб. наук. пр. Вип. 1(3). Харків: ХДУХТ, 2017. С. 11-15.

75. Соломянова-Кирильчук К. О. Санаційний потенціал, як ключова категорія кризового менеджменту. Економіка. Фінанси. Право. 2018. № 3. С. 20-23.

76. Солотва В. Ю. Сутність платоспроможності. Фінанси України. 2020. №1. С.116-120.

77. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз: навч. посібн. Львів: «Новий Світ - 2000», 2018. 344 с.
78. Терещенко О. О. Антикризове фінансове управління на підприємстві: монографія. К.: КНЕУ, 2019. 272 с.
79. Ткаченко С. О. Управління оборотним капіталом: дис. канд. екон. наук: 08.04.01. 2017. 188 с.
80. Терещенко О. О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посібн.» К.: КНЕУ, 2018. 356 с.
81. Турило А. М. Методологічні підходи до оцінки фінансової діяльності підприємства. Фінанси України. 2019. №1. С. 100-105
82. Халатур С.М., Саргіна В.С. Особливості розвитку ринку особистого страхування в Україні. Фінанси, банківська справа та страхування в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м.Дніпро, 02–03 березня 2021 р.). Дніпро, 2021. С. 212–214
83. Хлистунова Н. В. «Фінансові ризики і платоспроможність. Актуальні проблеми економіки. 2019. № 7. С. 65-72.
84. Хотомлянський О. Л., Знахуренко П. А. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства. Фінанси України. 2018. № 1. С. 111-117.
85. Чевганова В. Я., Чичкало-Кондрацька І. Б. Методичні підходи до аналізу можливості відновлення платоспроможності підприємств. Фінанси та кредит. 2016. № 4 (22). С. 30-36
86. Череп А. В. Фінансова санація та банкрутство суб'єктів господарювання: підруч. К.: Кондор, 2019. 380 с.
87. Шило В. П. Аналіз фінансового стану виробничої та комерційної діяльності підприємства»: навч. посіб. К.: Кондор, 2019. 240 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Динаміка складу та структури товарної продукції в СТОВ «Дніпро-Н»

Вид продукції	2016 р.		2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Пшениця	6490	20,7	6664,4	17,6	7184,6	19,7	6151,1	15,8	8313,1	23,2
Кукурудза на зерно	4079,4	13,0	5735,7	15,2	9919,1	27,2	9923,9	25,4	6041,6	16,9
Ячмінь	982,0	3,1	1393,7	3,7	857,4	2,4	1083,5	2,8	1490,9	4,2
Горох	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Овес	584,4	1,9	796,8	2,1	145,5	27,9	313,7	0,8	325,1	0,9
Жито	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Соняшник	16420,0	52,4	13182,0	34,9	10159,9	28	8610,9	22,1	11760,9	32,8
Соя	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ріпак озимий	1397,3	4,5	766,8	15,3	3644,8	9,9	8172,0	21	3321,1	9,2
Інша продукція рослинництва	604,7	1,9	233,7	0,6	302,8	0,83	5,0	0,01	13,8	0,04
Всього по рослинництву	30560,5	97,5	33773,1	89,5	32214	88,3	34260,1	87,9	31266,5	87,2
Інша продукція тваринництва	766,6	2,4	3970,3	10,5	4257,9	11,7	4736,6	12,1	4574,7	12,8
Всього по тваринництву	766,6	2,4	3970,3	10,5	4257,9	11,7	4736,6	12,2	4574,7	12,8
Всього по підприємству	31327,1	100	37743,4	100	36471,9	100	38996,7	100	35841,2	100

ДОДАТОК Б

Динаміка основних і оборотних засобів СТОВ «Дніпро-Н»

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відношення 2020р. до 2016 р.,%
Середньорічна вартість основних фондів, тис. грн.	6870	9287	11679	13441	15189	221,1
Середньорічна вартість оборотних фондів, тис. грн.	10944	12859	13092	14526	18383	168
Фондозабезпеченість в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	299	424	500	574	646,3	216,2
Фондоозброєність праці в розрахунку на 1 середньорічного працівника, тис. грн.	102,5	138,6	174,3	192	217	211,7
Фондовіддача в розрахунку на 100 грн. основних фондів, грн.	550	410	320	300	250	45,5
Фондомісткість 100 грн. валової продукції, грн.	152	202	98	84	141	93
Вартість оборотних фондів в розрахунку на 100 га с.-г. угідь, тис. грн.	476	552	560	621	782	164,3

ДОДАТОК В

Динаміка трудових ресурсів та ефективність їх використання в СТОВ
«Дніпро-Н» за 2016-2020 рр.

Показник	2016р.	2017р.	2018р.	2019р.	2020р.	Відношення 2020р. до 2016р., %
Валова продукція в порівняних цінах 2010 р., тис. грн. - всього:	37460	38200	37349	40599	38560	103
в т.ч. в рослинництві	26222	26740	26144	28419	26992	103
в тваринництві	11238	11460	11205	12180	11568	102
Середньорічна кількість працівників, осіб – всього:	67	67	67	70	70	104
в т.ч. в рослинництві	55	56	53	57	60	109
в тваринництві	12	11	14	13	10	83
Прямі затрати праці, тис. люд.-год. – всього:	121940	121940	121940	127400	127400	105
в т.ч. в рослинництві	91000	91000	91000	91000	91000	100
в тваринництві	30940	30940	30940	36400	36400	117
Річна продуктивність праці, тис. грн. – всього:	0,31	0,29	0,27	0,25	0,30	96
в т.ч. в рослинництві	0,41	0,37	0,32	0,29	0,42	102
в тваринництві	1,2	1,13	1,09	1,0	1,1	91

ДОДАТОК Д

Динаміка показників фінансової стійкості СТОВ «Дніпро-Н»

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020р.	Відхилення 2020р від 2016р., +/-
Власні обігові кошти, тис.грн. (робочий, функціонуючий капітал)	2489	1120	2918	681	698	-1791
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,611	0,062	0,194	0,035	0,031	-0,57
Маневреність робочого капіталу	0,641	0,432	0,392	0,393	0,541	-0,10
Маневреність власних обігових коштів	0,151	0,204	0,183	0,544	0,201	-0,05
Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	0,101	0,074	0,242	0,044	0,041	-0,06
Коефіцієнт покриття запасів	1,111	1,206	1,247	1,283	1,261	1,16
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,421	0,512	0,573	0,515	0,411	-0,01
Коефіцієнт фінансової залежності	2,371	1,982	1,749	1,972	2,441	0,07
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,281	0,099	0,193	0,042	0,051	-0,23
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,581	0,492	0,437	0,498	0,591	0,01
Коефіцієнт фінансової стабільності (коефіцієнт фінансування)	1,371	1,992	2,479	2,035	1,421	0,05
Коефіцієнт фінансової стійкості	8,941	11,954	0,596	0,514	0,414	-8,53